

METODOLOGIA DE LA INVESTIGACIÓ CIENTÍFICA APLICADA A LA LLENGUA I LA LITERATURA CATALANES

Tutorització de treballs de recerca de batxillerat, 2016

Núria Alturo

Aquests materials estan orientats a la formació de **tutors de treballs de recerca de batxillerat** sobre llengua i literatura catalanes.

La funció del tutor és **acompanyar** l'alumne en un procés de descoberta, comprensió i comunicació. No és el tutor qui ha de dir què ha de posar l'alumne en el seu treball, sinó el mateix alumne, acompanyat pel professor tutor.

El procés d'acompanyament implica, per part del tutor, un **coneixement expert** del que suposa el **procés** i la **comunicació** de la recerca, així com les capacitats de **saber preguntar** (perquè l'alumne trobi respostes que el facin avançar) i **saber escoltar** (per comprendre ell mateix cadascun dels aspectes del procés que està fent l'estudiant, i millorar l'acompanyament que en fa).

Programa docent

Calendari

5 d'abril	Què és un treball de recerca?
7 d'abril	Recursos per a la recerca sobre la llengua i la literatura catalanes
12 d'abril	La recerca com a procés: saber preguntar
14 d'abril	La recerca com a procés: el punt de vista <i>Activitat avaluable</i>
19 d'abril	La recerca com a procés: el model d'anàlisi
21 d'abril	La recerca com a procés: observar i analitzar <i>Activitat avaluable</i>
26 d'abril	La redacció del treball de recerca: perfils d'escriptor
28 d'abril	La redacció del treball de recerca: convencions <i>Activitat avaluable</i>

Avaluació

L'assignatura s'avalua mitjançant **tres activitats** que es realitzaran a l'aula els dies 14, 21 i 28 d'abril. Cada activitat aporta un 33% de la qualificació. L'1% restant correspon a l'assistència a les vuit classes de l'assignatura.

Avaluació única

És possible sol·licitar l'avaluació única de l'assignatura. En aquest cas, caldrà aplicar els continguts del curs a la valoració de la metodologia de recerca de dos treballs de recerca de batxillerat (un de llengua i un de literatura) que us proporcionarà la professora.

Bibliografia bàsica

Blaxter, Loraine, Cristina Hughes i Malcom Tight (2005): *Cómo se hace una investigación*. Barcelona: Gedisa. [original: *How to research*, 1996]

Castelló, Montserrat (coord.) (2007): *Escribir y comunicarse en contextos científicos y académicos. Conocimientos y estrategias*. Barcelona: Graó.

Quivy, Raymond i Luc Van Campenhoudt (2007): *Manual de recerca en Ciències Socials*. Barcelona: Herder. [original: *Manuel de recherche en sciences sociales*, 1995]

Què és un treball de recerca?

Informació sobre el treball de recerca de Batxillerat:

<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/batxillerat/treballrecerca/>

El treball de recerca

El treball de recerca és un conjunt d'activitats estructurades i orientades a la investigació que realitza tot l'alumnat de batxillerat amb l'orientació i seguiment del professorat, per tal de consolidar la competència en recerca. Es pot emmarcar dins un àmbit disciplinari, o pot ser interdisciplinari o transversal.

La dedicació horària de l'alumnat és de 70 hores aproximadament i, de forma habitual, es realitza entre finals del primer curs i inicis del segon curs del batxillerat.

En les ciències socials, fer recerca científica és "fer treballs, anàlisis o recerques amb la finalitat de comprendre més i d'interpretar millor els fenòmens de la vida col·lectiva amb els quals s'han d'enfrontar"

(Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 12)

"Las principales fuentes de conocimiento son: la observación, la experimentación y el razonamiento inductivo y deductivo. Obvio fuera insistir sobre tan notorias verdades. Me limitaré a recordar que en las ciencias naturales han sido ya, desde hace una centuria, definitivamente abandonados los principios apriorísticos, la intuición, la inspiración y el dogmatismo."

(Santiago Ramón y Cajal, 1912,
http://cvc.cervantes.es/ciencia/cajal/cajal_reglas/capitulo_01.htm)

A. Comenteu la descripció del TREBALL DE RECERCA del Currículum de Batxillerat (Decret 142/2008 – DOGC núm. 5183)

Disponible a

<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0089/dc2144da-fbf0-4605-848c-89dcfdb37998/treball_recerca.pdf>

B. Comenteu aquest article:

Susanna Priest (2014): "Què tenen de científic les ciències socials? La complexitat de mesurar el comportament humà" *Mètode*, 84: 57-63.

Disponible a <<http://metode.cat/Revistes/Monografics/Que-es-la-ciencia/Que-tenen-de-cientific-les-ciencies-socials>>

C. Comenteu els capítols 1 i 2 de l'opuscle de Santiago Ramon i Cajal *Reglas y consejos sobre investigación científica. Los tónicos de la voluntad* (1912)

http://cvc.cervantes.es/ciencia/cajal/cajal_reglas/capitulo_01.htm
http://cvc.cervantes.es/ciencia/cajal/cajal_reglas/capitulo_02.htm

No tots els treballs acadèmics que es presenten com a "treball de recerca de batxillerat" són treballs de recerca. Alguns són treballs creatius, d'altres són o bé informes o bé resums del que diu la bibliografia sobre un tema determinat. Quan us trobeu treballant en un institut haureu d'arribar a acords amb altres col·legues sobre la tipologia dels treballs admissibles. Tingueu en compte, en aquest cas, la normativa sobre treballs de recerca, i procureu que la tipologia de treballs admesos permeti a l'estudiant demostrar les competències que es defineixen en el currículum de batxillerat.

D. Comenteu els objectius dels treballs de recerca que han fet alguns estudiants de batxillerat. El text correspon a la redacció original dels alumnes.

1

Títol: *Adaptacions literàries al cinema. Creació d'un guió a partir d'una novel·la de Mercè Rodoreda*

Objectiu:

El principal objectiu d'aquest treball de recerca és aconseguir escriure de forma mínimament satisfactòria l'adaptació cinematogràfica d'una novel·la. En definir aquesta fita, però, se'ns desencadenen altres igualment necessàries per al seu compliment:

- Conèixer a trets generals els dos gèneres amb que es treballarà, novel·la i guió.

- Analitzar adaptacions d'èxit.

- Introduir-nos una mica en el món de les adaptacions (estat actual, motius...)

I després d'acabar el treball, haver-nos apropat una mica més a la professió de guionista i al camp del cinema en general.

2

Títol: *"Com triomfa parlar xungo, nano!" Estudi de l'argot juvenil de Sant Hilari Sacalm*

Objectiu:

L'objectiu que he tingut des d'un bon principi ha estat conèixer com parlem els joves, quines paraules són les que més utilitzem i també quines són les que menys, en quins àmbits tenim més paraules, investigar d'on traiem tots aquests mots que fem servir (fet al qual no es dóna massa importància però que realment sí que en té) i observar si hi ha diferències entre els nois i les noies i entre Sant Hilari i alguna altra població veïna.

3

Títol: Anàlisi dels elements universals d'El Senyor dels Anells i comparació de la novel·la amb l'arquetip de l'heroi

Objectiu:

Un dels objectius i la primera part d'aquest treball serà analitzar tots els principals elements universals en la trilogia "El Senyor dels Anells" de J.R.R. Tolkien i comprovar també si la novel·la té una originalitat pròpia després de comparar-ne els paral·lelismes amb altres obres de la literatura. En aquesta obra també s'hi pot trobar gran quantitat de mitologia que també servirà per analitzar els caràcters de les diferents races que hi trobem. Per exemple, no tindran les mateixes característiques un home que un elf a causa del do de la immortalitat.

Un altre propòsit en aquest treball és veure fins a quin punt són originals les històries de la literatura posteriors a les arrels de la literatura occidental, ja que són les referents que influiran en tota la literatura posterior. Es tractarà de veure com els autors han aconseguit que les seves obres tinguin una caracterització universal i relacionar-les amb els seus símls o originals literaris.

A part de la mitologia i els elements universals, un altre objectiu serà comparar la novel·la amb la teoria de l'Arquetip de l'heroi de C.G. Jung, de l'escola de la psicoanàlisi. Aquesta teoria es basa en que les accions dels herois responen a un patró o arquetip i en aquest treball es compararà aquest arquetip amb l'heroi principal de la novel·la, que és Frodo i també comparar aquest arquetip amb altres herois de la història de la literatura per fer un estudi sobre com és el caràcter d'un heroi universal i sobre com s'assembla l'esquema o el patró que segueixen tots els herois tenint com a referència el protagonista de la novel·la de J.R.R. Tolkien.

4

Títol: *Dones i homes: retrat social, sí o no?*

Objectiu:

Comprovar si la realitat que es reflecteix als llibres *Dones i Homes*, d'Isabel Clara-Simó, s'ajusta o no, i en quina mesura, a la realitat de la gent de carrer, al pensament i opinió de qualsevol persona amb qui et puguis creuar mentre passeges, respecte dels temes que fan de nucli a les diferents històries, com poden ser els diners, l'homosexualitat, la violència domèstica, etc.

5

Títol: *Pervivència del Tarragoní a les poblacions del Pla de Santa Maria i Cabra del Camp*

Objectiu:

(...) em va vindre al cap la idea de fer el treball sobre els dialectes. En un primer moment em va semblar molt interessant, però també una mica típic i poc concret. Per això vaig decidir concretar-ho una mica més i finalment, vaig arribar a la conclusió de desplaçar aquest tema tan genèric al Camp de Tarragona i més concretament a la comarca de l'Alt Camp, on jo visc.

Després agafar dues poblacions de la comarca (en aquest cas El Pla de Santa Maria i Cabra del Camp) i fer-ne un estudi de comparança dialectològica: fent un recull de paraules de cada poble, gravant converses amb gent gran, fent qüestionaris lingüístics...

Poca gent havia fet un treball d'aquestes característiques i això ja donava que fos un treball innovador.

L'objectiu principal del treball, a part d'aprendre fonètica i una mica de dialectologia, és demostrar que dues poblacions ubicades dins d'una mateixa comarca i relativament a prop (4 km), presenten unes diferències entre elles, tot i parlar un mateix subdialecte: el tarragoní.

6

Títol: *Repercussió pública de Pin i Soler*

Objectiu:

El meu primer objectiu era saber què havia fet el personatge de Pin i Soler per ser una persona coneguda; per aquest motiu, també em vaig fixar l'objectiu de conèixer la seva figura. Què havia fet en tota la seva vida, com era la seva forma d'escriure, tot i que, d'això últim, ja en sabia una mica per les classes de literatura catalana de la meua tutora del treball de recerca. Així doncs, i per mitjà de la informació que vaig buscar, dels llibres que vaig llegir i de les cartes que vaig veure, vaig descobrir qui era Josep Pin i Soler.

El segon objectiu era fer el treball de recerca. Explicar la repercussió pública i social del personatge que he estudiat. Per mitjà dels articles, dels llibres prestats i llegits he anat escrivint el meu treball de recerca.

El tercer i últim objectiu era saber per què la figura de Pin i Soler havia desaparegut de la història tarragonina, per què ningú el coneix en aquests moments. Això, també poc a poc ho vaig anar descobrint, tot i que encara no tinc molt clar per què la ciutat de Tarragona no ha fet res per no perdre els seus fills il·lustres.

7

Títol: *Estudi sobre l'ús social del català dels alumnes nouvinguts de l'institut Solràs*

Objectiu:

L'objectiu del treball és el d'analitzar la situació actual de la llengua catalana aplicada a la població immigrant, especialment a l'alumnat nouvingut de l'institut Solràs. Totes les polítiques d'immigració ben concebudes dediquen una atenció especial a l'ensenyament de la llengua pròpia a la nova ciutadania, perquè l'adquisició de la llengua del país d'acollida li permeti en un futur accedir a la participació ciutadana i a llocs de treball millor considerats i qualificats per tal d'incorporar-se a la societat de manera més rica i més completa. A Catalunya, per la seva situació lingüística hem de treballar en un context especialment complex, ja que el català es troba en situació minoritària. Per tant, cal promoure la llengua com un projecte igualador d'oportunitats que permeti una integració real.

Recursos per a la recerca sobre la llengua i la literatura catalanes

Recursos generals

Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC):

<http://www.xtec.cat/web/recursos/catala>

Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI):

<http://crai.ub.edu/ca/recursos-d-informacio>

Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació:

<http://www.fundaciorecerca.cat/>

Institut Cartogràfic de Catalunya (ICC):

<http://www.icc.cat/>

Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT):

<http://www.idescat.cat>

Recerca sobre llengua i literatura

Aula Carles Riba:

<http://www.ub.edu/acr/>

Centre de documentació Ramon Llull:

<http://stel.ub.edu/centrellull/ca/>

Grup d'Estudi sobre la literatura del vuit-cents:

<http://www.geliv.udl.cat/>

Grup d'Estudi de la Variació Dialectal:

<http://www.ub.edu/GEVAD/>

Grup d'Estudis de Pragmàtica i Anàlisi del Discurs:

<http://www.ub.edu/grepad/>

Laboratoris de fonètica

<http://stel.ub.edu/labfon/ca>

<http://web.udg.edu/labfon/presen.htm>

Mimesi. El pensament literari català de l'Edat Moderna:

<http://stel.ub.edu/mimesi/>

Narpan. Espai de cultura i literatura medieval:

<http://www.narpan.net/>

Observatori de Neologia (OBNEO): <http://www.iula.upf.edu/obneo/>

Poció. Poesia i educació: <http://www.pocio.cat/>

Sciència. La ciència en la cultura catalana a l'edat mitjana i el renaixement: <http://www.sciencia.cat/index.htm>

Scripta. Diatopia i canvi lingüístic: <http://www.scripta.ub.edu/>

Seminari de Literatura i Cultura de l'Edat Mitjana i l'Edat Moderna:

<http://slimm.narpan.net/index.php?SLIMM>

Sociolingüística educativa: <http://www.ub.edu/cusc/sleducativa/>

Espais de literatura i cultura

Catorze. Cultura viva:

<http://www.catorze.cat/>

Lletra. La Literatura Catalana a Internet:

<http://lletra.uoc.edu/>

Núvol. El digital de cultura:

<http://www.nuvol.com/>

Corpus i arxius digitals: fonts primàries

Memòria Digital de Catalunya:

<http://mdc.cbuc.cat/index.php>

Portal de Archivos Españoles: <http://pares.mcu.es/>

Biblioteca virtual Joan Lluís Vives: <http://www.lluisvives.com/>

Fons i col·leccions de la Biblioteca de Catalunya:

<http://www.bnc.cat/Fons-i-col·leccions/%28offset%29/10>

Internet archive: <http://archive.org/index.php>

Gallica. Bibliothèque Numérique: <http://gallica.bnf.fr/>

Repertorio informatizzato dell'antica letteratura catalana (RIALC):

<http://www.rialc.unina.it/>

Diccionari de Textos Catalans Antics (DTCA):

<http://www.ub.edu/diccionari-dtca/>

Corpus Informatitzat del Català Antic (CICA):

<http://cica.cat/>

Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC, IEC):

<http://ctilc.iec.cat/>

Corpus de Català Contemporani de la Universitat de Barcelona (CCCUB):

<http://www.ub.edu/ccub>

Corpus Oral de Registres (Universitat de Lleida):

<http://www.filcat.udl.cat/unic/cor/index.htm>

CHILDES (Català):

<http://chilides.psy.cmu.edu/data/Romance/Catalan/>

Recursos d'orientació aplicada

Els sons del català: <http://www.ub.edu/sonscatala/ca/>

Guies de pronunciació del català:
<http://www.ub.edu/guiesdepronunciacio/>

Arxius digitals: revistes

RACO. Revistes catalanes amb accés obert:

<http://www.raco.cat/>

Institut d'Estudis Catalans. Portal de Publicacions:

http://publicacions.iec.cat/RevistesCientifiques.do?moduleName=revistes_cientifiques

Arxiu de revistes catalanes antigues (ARCA):

<http://www.bnc.cat/digital/arca/>

Directory of Open Access Journals: <http://www.doaj.org/>

Hemeroteca Científica Catalana, Institut d'Estudis Catalans:

<http://revistes.iec.cat/>

Persee: <http://www.persee.fr/web/guest/home>

JStor: <http://www.jstor.org/>

Project Muse: <http://muse.jhu.edu/>

Arxius de publicacions derivades de l'activitat universitària

Dipòsit de la Recerca de Catalunya (RECERCAT):

<http://www.recercat.cat/>

Dipòsit de la Universitat de Barcelona (Dipòsit UB):

<http://diposit.ub.edu>

Bases de dades

Accessibles a través de biblioteques.

<http://www.bib.ub.edu/index.php?id=35>

<http://crai.ub.edu/ca/recursos-d-informacio>

TRACES. Base de dades de llengua i literatura catalanes:

<http://traces.uab.cat/?ln=ca>

Revistes: generals

Catalan Journal of Linguistics:

<http://www.raco.cat/index.php/CatalanJournal>

Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación (CLAC):

<http://www.ucm.es/info/circulo/>

Dialectologia. Revista electrònica:

<http://www.publicacions.ub.edu/revistes/dialectologiaSP2010/>

Discurso y Sociedad: <http://www.dissoc.org/>

Estudis Romànics: <http://www.raco.cat/index.php/Estudis>

Llengua, Societat i Comunicació. Revista de Sociolingüística de la Universitat de Barcelona:

<http://revistes.ub.edu/index.php/lsc>

Sintagma: <http://www.sintagma.udl.cat/>

Textos: Didáctica de la Lengua y de la Literatura:

<http://textos.grao.com/>

Revistes: llengua i literatura catalanes

Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura:

<http://www.grao.com/revistes/articles>

Caplletra: <http://www.lluisvives.com/hemeroteca/caplletra/>

Journal of Catalan Studies (1998-2004):

<http://www.uoc.edu/jocs/7/index.html>

Llengua i Ús. Revista tècnica de política lingüística:

<http://www.raco.cat/index.php/LlenguaUs>

Els Marges. Revista de Llengua i Literatura:

<http://www.raco.cat/index.php/Marges>

Treballs de Sociolingüística Catalana:

<http://revistes.iec.cat/index.php/TSC/index>

Revistes: classificacions i índexs d'impacte

CARHUS Plus+ 2010:

<http://agaur.gencat.cat/ca/avaluacio/carhus/>

MIAR. Matriu d'Informació per a l'Avaluació de Revistes:

<http://miar.ub.es/>

RESH. Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas:

Valoración integrada e índice de citas:

<http://epuc.cchs.csic.es/resh/>

Latindex. Sistema Regional de Información en Línea para Revistas Científicas de America Latina, el Caribe, España y Portugal:

<http://www.latindex.unam.mx/>

ERIH. European Reference Index for the Humanities:

<https://dbh.nsd.uib.no/publiseringskanaler/erihplus/>

Recursos tècnics d'accés lliure o parcialment lliure

Anàlisi fonètica

Praat: <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>

Etiquetatge i anàlisi en paral·lel de vídeo, àudio i text

Elan: <http://tla.mpi.nl/tools/tla-tools/elan/>

Programari per a l'anàlisi del contingut

Atlas.ti: <http://atlasti.com/free-trial-version/>

Ofimàtica

- LibreOffice: <https://www.softcatala.org/wiki/Rebot:LibreOffice>
- Manual d'ofimàtica i procés de la informació:
http://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/0252_AFI/AFI_0252_M05/web/html/index.html

Editor i enregistrator d'àudio

Audacity: <http://www.softcatala.org/wiki/Rebot:Audacity>

Anàlisi estadística

Goldvarb: <http://individual.utoronto.ca/tagliamonte/goldvarb.html>

Tecnologia lingüística i eines d'anàlisi de textos

Clarín: <http://www.clarin-cat-lab.org/index-ca.html>

Publicació professional de documents:

Scribus: <https://www.scribus.net/>

Convencions internacionals

Glosses d'exemples lingüístics

Leipzig Glossing Rules:

<http://www.eva.mpg.de/lingua/resources/glossing-rules.php>

Convencions d'edició

Unified style sheet for linguistics (Linguistic Society of America):

http://www.linguisticsociety.org/sites/default/files/style-sheet_0.pdf

Xarxes d'investigadors

Academia: <https://www.academia.edu/>

Researchgate: <https://www.researchgate.net/>

La recerca com a procés: saber preguntar

Cal distingir:

El procés de la recerca:

- **Ruptura:** Què volem saber? Què en sabem? Des de quina perspectiva ho estudiarem?
- **Construcció:** Des de la perspectiva que hem triat, com ho analitzarem? Quins conceptes ens permetran donar compte del que volem explicar? Quines hipòtesis tenim?
- **Constatació:** recollida i observació de les dades, anàlisi de les informacions, conclusions.

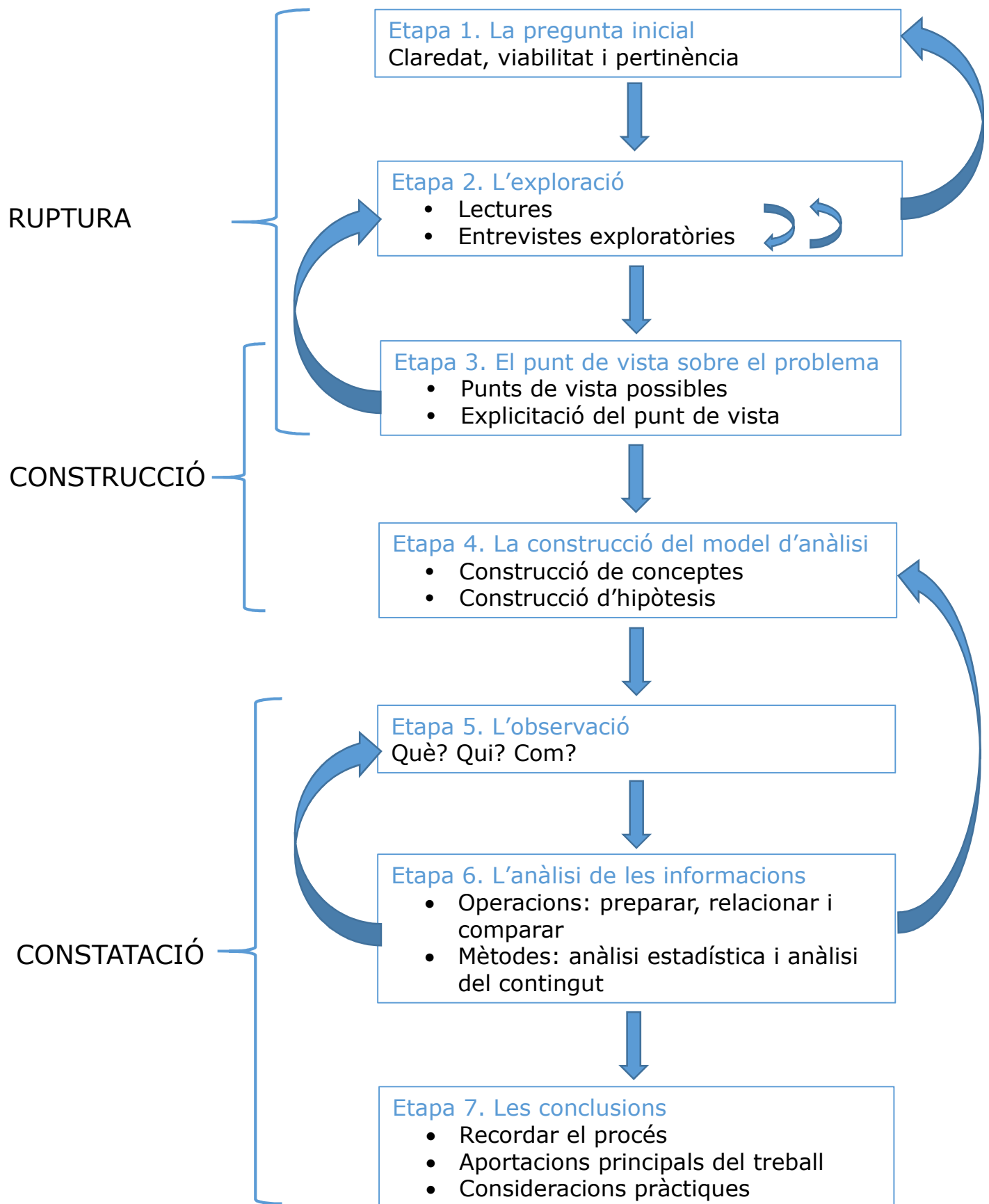
La comunicació de la recerca:

- **Àmbit:** investigador, docent, empresarial, difusió social del coneixement.
- **Gènere de discurs:** article científic, treball de batxillerat, tesi de màster, tesi doctoral, llibre especialitzat, llibre de difusió, article a la premsa, presentació oral, conferència, etc.

Els agents de la recerca:

L'investigador, l'equip de recerca, els assessors, l'estudiant, el tutor, la població estudiada (els individus).

LES ETAPES DEL PROCÉS

La pregunta inicial

Ha de ser clara, viable i pertinent.

Exemple:

Quines són les causes de la tria de llengües dels estudiants de l'institut Solràs a l'hora del pati?

Claredat: formulada de manera precisa (sense vaguetats, ambigüitats, contradiccions), concisa i unívoca.

Exemples de preguntes poc clares:

- *Quin impacte tenen les transformacions socials sobre la vida dels estudiants de batxillerat?*
- *Fins a quin punt les polítiques educatives expliquen que es duguin a terme grans canvis normatius no tan sols amb la finalitat de millorar l'educació, sinó també amb l'objectiu de minimitzar el risc de conflictes socials derivats de les diferències en l'accés a l'educació de qualitat?*

Viabilitat: la resposta a la pregunta suposa fer un treball que és assumible pel que fa al temps i els recursos disponibles.

Exemples de preguntes no viables:

- *Els professors de secundària dels diferents països de la Unió Europea, tenen la mateixa concepció de la qualitat docent que els dels Estats Units i el Japó?*
- *Les adaptacions cinematogràfiques, són fidels als mites de la literatura clàssica grecoromana?*

Pertinència: la formulació de la pregunta ha de conduir el treball a una comprensió del problema que es planteja. No n'hi ha prou amb una recollida acrítica d'informacions, i tampoc són pertinents els treballs que pretenen justificar un judici moral o fer prediccions sobre el futur.

Exemples de preguntes no pertinents:

- *És socialment just el model lingüístic escolar de Catalunya?*
- *Quins canvis es produiran els propers vint anys en el món de l'ensenyament?*

A. Comenteu les preguntes que es plantegen els autors d'aquests treballs de recerca de batxillerat.

1

Quina és la influència de l'exili franquista en els poetes catalans?

2

Com es fa l'adaptació cinematogràfica d'una novel·la?

3

Quines paraules són les que més utilitzem i les que utilitzem menys? En quins àmbits tenim més paraules? D'on traiem tots aquests mots que fem servir? Hi ha diferències en el vocabulari dels nois i les noies de Sant Hilari i els d'alguna altra població veïna?

4

Quins són els elements universals principals de la novel·la *El Senyor dels Anells*? Quines similituds té aquesta obra amb altres obres de la literatura universal?

5

Com contribueixen les aules d'acollida de llengua catalana de les escoles a la promoció de la llengua com a projecte igualador d'oportunitats que permeti una integració real per tenir un accés a les oportunitats laborals, culturals, d'habitatge i de participació ciutadana?

6

Com és el procés de redacció d'una novel·la? Quin recorregut fa l'obra des que s'acaba d'escriure fins que es publica? És cert que aconseguir publicar és complicat?

7

Què és l'alguerès? Quina és la seva història? Quines són les seves característiques lingüístiques? Quin ús social té?

8

Quina va ser la relació de Mercè Rodoreda amb la natura, amb les flors i altres elements del món vegetal, durant la seva vida? Quin significat tenen els elements florals en les seves obres?

9

Quina era la situació de les dones a l'edat mitjana? Quina era la imatge i el paper de camperoles, donzelles i dames en aquell moment? És veritat que les dones van ser tan discriminades com afirmen alguns historiadors? Quin lloc ocupen les trobairitz en el conjunt de la literatura trobadoresca? Com les veuen els escriptors més famosos d'aquella època?

10

Com influeix la publicitat subliminal en la societat?

11

Quines són les diferències lingüístiques entre els parlants del Pla de Santa Maria i els de Cabra del Camp, tot i que aquestes poblacions pertanyen a l'àrea del subdialecte tarragoní?

12

El castellà està perseguit a Catalunya?

L'exploració

Després d'haver formulat provisionalment la pregunta inicial, la funció de l'exploració és:

- (a) aconseguir informació de qualitat sobre l'objecte d'estudi,
- (b) descobrir la millor manera d'abordar l'objecte d'estudi.

Mètodes d'exploració:

- La lectura.
- L'entrevista exploratòria.
- Consulta de documents

La lectura

Cal no confondre les lectures exploratòries i les lectures que es fan en l'etapa d'observació.

En l'etapa d'exploració, les lectures serveixen per situar el propi treball en relació amb uns marcs conceptuals coneguts. Per exemple: la descripció lingüística de les varietats dialectals o la conceptualització literària de la ironia.

En l'etapa d'observació, les lectures constitueixen un dels procediments possibles de recollida d'informació: la recollida de dades existents. Per exemple: la recollida de dades estadístiques sobre coneixement del català o les memòries d'un escriptor.

Criteris de selecció de les lectures

1. Partir de la pregunta inicial (encara que després s'hagi de reformular).
2. Evitar la sobrecàrrega de feina.
 - a. Començar amb obres de síntesi.
 - b. Evitar les lectures repetitives.

- c. Llegir a fons i amb esperit crític uns quants textos ben triats, en lloc de fer una lectura superficial de milers de pàgines.
3. Consultar documents que no es limitin a presentar dades, a descriure el fenomen, sinó que aportin elements d'anàlisi i d'interpretació (que estimulin l'esperit crític i la imaginació de l'investigador, que ajudin a reflexionar).
 4. Gestionar el temps.
 - a. Periòdicament, dedicar temps a la reflexió personal.
 - b. Periòdicament, dedicar temps a la discussió amb altres persones.
 - c. Aturar-se quan se sent fatiga mental. Descansar, canviar d'activitat, fer exercici físic.
 5. Buscar els documents.
 - a. Deixar-se aconsellar.
 - b. No excloure cap tipus de document (els treballs que no són estrictament científics també poden aportar elements de reflexió i d'informació valuosos).
 - c. Consultar revistes especialitzades:
 - i. Aportacions recents sobre el tema.
 - ii. Revisions crítiques d'aportacions anteriors.
 - iii. Ressenyes i comentaris d'obres més recents.
 - d. Consultar bibliografies:
 - i. Bibliografies del final de llibres i articles.
 - ii. Repertoris bibliogràfics especialitzats.
 - e. Consultar l'índex, els sumaris, i la primera i la darrera pàgina, abans de decidir si es llegeix el document sencer. No cal llegir-ho tot d'entrada.

Com llegir

1. Fer una trama de lectura.
2. Fer un resum.
3. Fer un mapa conceptual.
4. Comparar les lectures.

Exemple de trama de lectura:

Trama de lectura	
Article: Priest, Susanna (2014): "Què tenen de científic les ciències socials?". <i>MÈTODE Science Studies Journal</i> , 84: 57-63.	
IDEES-CONTINGUT	REFERÈNCIES PER A L'ESTRUCTURACIÓ DEL TEXT
1. Els científics socials i del comportament, igual que altres científics, arreglen dades, les analitzen i interpreten a la llum de la teoria.	Paral·lelismes entre els científics socials i del comportament i altres científics: base teòrica.
2. Els científics socials i del comportament, igual que altres científics, arriben a conclusions amb fonament empíric.	Paral·lelismes entre els científics socials i del comportament i altres científics: empirisme.
3. Les conclusions a què arriben sumen al total del coneixement humà, en aquest cas sobre la naturalesa de l'ésser humà.	Paral·lelismes entre els científics socials i del comportament i altres científics: ningú arriba a solucions definitives.
4. Els experts en ciències socials i del comportament utilitzen "actituds" i conceptes abstractes, per exemple les "cultures" com a variables.	Arguments contra el caràcter científic de les ciències socials: l'ús de variables actitudinals, abstractes i culturals fa que la ciència social es consideri subjectiva, i per tant poc científica.
5. Algunes de les teories utilitzades en les ciències socials, com el concepte de grans teories enunciat pel sociòleg Robert K. Merton (1968), són difícils d'establir o refutar definitivament.	Arguments contra caràcter científic de les ciències socials: dificultat d'establir o refutar definitivament algunes de les seves teories
6. La ciència social té moltes característiques que la defineixen clarament com a científica, com també d'altres que podrien qüestionar aquest qualificatiu	Hi ha arguments favorables i contraris al caràcter científic de les ciències socials.

Activitats

A. Comenteu les explicacions que donen aquests estudiants de batxillerat sobre la informació que han buscat. Aquesta recerca d'informació era exploratòria o d'observació?

1

Títol: *Les adaptacions literàries al cinema. Creació d'un guió a partir d'una novel·la de Mercè Rodoreda*

Objectiu del treball:

El principal objectiu d'aquest treball de recerca és aconseguir escriure de forma mínimament satisfactòria l'adaptació cinematogràfica d'una novel·la. En definir aquesta fita, però, se'ns desencadenen altres igualment necessàries per al seu compliment:
-Conèixer a trets generals els dos gèneres amb que es treballarà, novel·la i guió.

-Analitzar adaptacions d'èxit.

-Introduir-nos una mica en el món de les adaptacions (estat actual, motius...)

I després d'acabar el treball, haver-nos apropiat una mica més a la professió de guionista i al camp del cinema en general.

Recerca d'informació:

Per complir aquests objectius he començat amb una recerca d'informació a grosso modo sobre les adaptacions cinematogràfiques. (...)

Abans d'estudiar la transformació d'una novel·la al guió cinematogràfic, el més lògic és que coneguem ambdós gèneres i les diferències a què s'hauran de fer front durant el procés d'adaptació. Per fer aquesta comparativa he utilitzat el model de novel·la establert a "The Dialogic Imagination" de Mikhail Bakhtin, i el de guió de "Estrategias de Guión cinematográfico" d'Antonio Sánchez-Escalonilla. He escollit el primer llibre pel fet de sortir citat múltiples cops en pàgines web sobre el tema, i el segon per estar enfocat tant a guionistes professionals com a no iniciats, i per recollir les idees dels autors dels mètodes de guió més influents a escala internacional (Linda Seger, Robert McKee, Syd Field, etc.).

2

Títol: *A la recerca de l'occità: tres dialectes del nord*

Objectius (resum):

- Fer una introducció que permeti respondre a la pregunta “Què és l'occità?”.
- Esclarir què és i què no és l'occità.
- Fer una presentació del bloc nord-occità de la llengua (alvernès, llemosí i vivaroalpí, tot comparant-los sempre amb el llenguadocià, varietat més central de la llengua, encara que sovint també es faci amb altres dialectes i de vegades llengües properes), sobretot de les principals característiques fonètiques i morfològiques.
- Contribuir a la preservació i difusió d'aquests dialectes, atès el greu estat en què tots ells es troben i el probable perill de ser suplantats per l'*occitan larg* (la proposta d'estàndard basada en el llenguadocià)..

Recerca d'informació:

Quant a les fonts emprades en aquest treball, el material més utilitzat per a la seva confecció ha estat la meva experiència en tant que parlant d'occità i occitanista (occità no d'occitanoparlant, sinó d'occitanòfil català, amb les mancances que això comporta). Tots els viatges a Occitània com els dos estius a l'Escòla Occitana d'Estiu, la manifestació de Besièrs del 2007, els viatges a la Vall d'Aran, les entrevistes i col·laboracions a l'informatiu occità Infòc de la BTV, les amistats especials que es traven a l'entorn d'una llengua greument amenaçada, contactes amb filòlegs com Domergue Sumien, Michèu Chapduèlh o Joan Ros (Jean Roux en francès), la participació a la Wikipèdia occitana, els llibres comprats al llarg de quatre anys, etc etc. de cop i volta han pres especial sentit, i ara em trobo davant d'un treball l'objectiu del qual és sintetitzar els quatre anys dins l'occitanisme en unes cent pàgines, sent tant rigorós com les limitacions m'ho permetin. A banda d'això, però, un cop determinat el tema gràcies a l'ajut de la meva tutora, a qui dec que aquest treball reuneixi com cal les propietats textuais, vaig haver de saber aprofitar aquest bagatge i posar-me en contacte mitjançant coneguts i amics amb gent com ara el doctorand de la Universitat Autònoma de Barcelona Rafèu Sichel, a qui estaré eternament agraït pel seu inestimable ajut a l'hora de filar prim amb les transcripcions fonètiques, o amb el professor de Filologia Romànica de la Universitat de Barcelona José Enrique Gargallo.

3

Un cop decidit el tema del treball vaig contactar amb la professora Anna Gispert per demanar-li si volia ser la meva tutora del Treball de Recerca, i em va facilitar diferents llibres personals per començar a treballar.

Vaig tenir una entrevista a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans amb el Doctor Joan Martí i Castell 2, com a patró nat de la Fundació Mercè Rodoreda, per tal de comunicar-li la proposta del treball, comentar-li la viabilitat del projecte i demanar-li informació. En aquesta visita em vaig passejar pel jardí que l'IEC té dedicat a Mercè Rodoreda.

La informació que em van facilitar a l'IEC va ser un recull d'articles i el llibre *De foc i de seda. Àlbum biogràfic de Mercè Rodoreda*, de Marta Nadal.

A partir d'aquí vaig fer un recull de biografies de l'autora i d'articles de diferents entrevistes publicades de Mercè Rodoreda, algunes fins i tot en anglès, de les quals vaig haver de fer-ne la traducció amb l'ajuda d'una professora de l'institut.

B. Comenteu la selecció de lectures que han fet aquests estudiants de batxillerat

1

Títol: *Com triomfa parlar xungo, nano! Estudi de l'argot juvenil de Sant Hilari Sacalm*

Objectiu:

L'objectiu que he tingut des d'un bon principi ha estat conèixer com parlem els joves, quines paraules són les que més utilitzem i també quines són les que menys, en quins àmbits tenim més paraules, investigar d'on traiem tots aquests mots que fem servir (fet al qual no es dona massa importància però que realment sí que en té) i observar si hi ha diferències entre els nois i les noies i entre Sant Hilari i alguna altra població veïna.

Lectures:

Webgrafia

<http://www.raco.cat/index.php/TSC/issue/view/4039/showToc> [10/06/2008]

<http://es.wikipedia.org/> [10/06/2008]

<http://www.uni-tuebingen.de/romanistik/zfk/alcovermoll.htm> [12/06/2008]

<http://seneca.uab.es/atlesentonacio/videos/index.html> [12/06/2008]

<http://www.enlloc.com> [12/06/2008]

<http://es.geocities.com/asteroide936/cavaba.html> [22/07/2008]

<http://www.tv3.cat/videos/297249> [22/07/2008]

<http://www.ua.es/dfcat/diacatii.htm> [23/07/2008]

<http://dlc.iec.cat/results.asp> [23/07/2008]
<http://etimologies.dechile.net/?argot> [12/09/2008]
<http://jamillan.com/argot.htm> [12/09/2008]
http://buscon.rae.es/draeI/SrvltConsulta?TIPO_BUS=3&LEMA=cabrear [12/09/2008]
<http://webs.racocatala.cat/cat1714/llengua/dialectes.htm> [12/10/2008]
http://www.ua.es/spv/formacio/unitats_superior/unitat_21_superior.pdf [13/10/2008]
<http://www.uv.es/mikel/Origen/origen.pdf> [13/10/2008]
<http://www.rae.es> [15/10/2008]

Bibliografia

ALEGRE, MONTSERRAT. *Dialectologia catalana*. Editorial Teide. Col·lecció "El Blau Marí". Barcelona, 1991.
BADIA I PUJOL, JOAN; BALCELLS I DOMÈNECH, JORDI; GRIFOLL I ÀVILA, JORDI. *Llengua catalana COU*. Editorial Teide. 2a edició. Barcelona, 1989.
Diccionari de la llengua catalana. Institut d'estudis catalans. Editorial Moll. Barcelona, 2002.
LÓPEZ DEL CASTILLO, LLUÍS. *Llengua standard i nivells de llenguatge*. Editorial Laia. Barcelona, 1976.
PUJOL, JOSEP MARIA i SOLÀ, JOAN. *Ortotipografia*. Columna. Barcelona, 1995.
SÁNCHEZ, ANTONIO; TAIXÉS, RAFEL i TESIS, RAFAEL. *Argot Barceloní*. Parsifal Edicions, 1991.
VINYOLES I VIDAL, JOAN J. *Vocabulari de l'argot de la delinqüència*

2

Títol: *Dones i homes: retrat social, sí o no?*

Objectiu:

Comprovar si la realitat que es reflecteix als llibres *Dones i Homes*, d'Isabel Clara-Simó, s'ajusta o no, i en quina mesura, a la realitat de la gent de carrer, al pensament i opinió de qualsevol persona amb qui et puguis creuar mentre passeges, respecte dels temes que fan de nucli a les diferents històries, com poden ser els diners, l'homosexualitat, la violència domèstica, etc.

Lectures:

Llibres:

- *Gran Enciclopèdia Catalana* (1980-1989) Barcelona. Enciclopèdia Catalana S.A.
- Pease, A. i B. (2002) *Per què els homes enganyen i les dones ploren*. Barcelona. Barcelona.
- Simó, I. (1997) *Dones*. Barcelona. Columna.
- Simó, I. (2010) *Homes*. Barcelona. Bromera.

Internet:

- Web del diari *El Punt*: www.elpunt.cat
- Web del *Diari digital del Bages*: www.naciodigital.cat

3.

Títol: *El català, llengua d'oci en els joves*

Objectiu:

Fer un estudi sociolingüístic de la llengua catalana en l'oci dels joves. Esbrinar en quins moments d'oci parlen, escolten, llegeixen o escriuen en català.

Llibres

- DE GRAZIA, Sebastian. *Tiempo, trabajo y ocio*. Madrid: Tecnos, 1966
- Diversos autors. *Actes de les jornades sobre la llengua a Tarragona, 16,17,18 i 19 de desembre de 1992*. Consorci per a la normalització lingüística de Tarragona. Ajuntament de Tarragona, Àrea de cultura, 1993
- Diversos autors. *Una radiografia social de la llengua catalana. Actes de les jornades sobre la llengua a les comarques de Tarragona 2002*. Tarragona: Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, 2003.
- MARTÍNEZ SANMARTÍ, Roger i altres. *Cultura i joves: anàlisi de l'enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència, Secretaria General de Joventut, 2005
- PRADILLA CARDONA, Miquel Àngel i altres. *Calidoscopi lingüístic*. Barcelona: Octaedro, 2004
- TORRES, Jordi i altres. *Estadística sobre els usos lingüístics a Catalunya 2003*. Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya, 2005

Diccionaris

- *Gran diccionari de la llengua catalana*.
Barcelona: Enciclopèdia catalana, 1998.

Articles

- PRADILLA CARDONA, Miquel Àngel. “La Catalanofonia. Una comunitat a la recerca de la normalitat lingüística”. (Article privat de l'autor).

Webs

- Ajuntament de Tarragona (www.tarragona.cat)
- Eumed (www.eumed.net)
- EDU 365 (www.edu365.cat)
- IDESCAT (www.idescat.cat)
- Institut d'Estudis Catalans (www.iec.cat)
- <http://ajnunezdiscurso.blogia.com/2005/110101-el-pais-el-katrina-cuba-sobre-la-retorica-de-aristoteles-y-un-caso-practico-.php>
- <http://perso.wanadoo.es/mtorresv/>
- L'Avui (www.avui.cat)
- L'enciclopèdia (www.encyclopedia.cat)
- MSN Encarta (es.encarta.msn.com)
- Salvador Cardús (www.salvadorcardus.cat)
- www.mercaba.org/Escritores/AUTORES/biografia.htm

L'entrevista exploratòria

La finalitat de les entrevistes exploratòries no és verificar unes hipòtesis ni recollir o analitzar unes dades concretes, sinó obrir pistes de reflexió i prendre consciència de les dimensions del problema que ens hem plantejat en la pregunta inicial.

Fer l'entrevista

- Cal tenir una actitud oberta, molt receptiva i poc directiva.
- S'han de fer poques preguntes.

L'excés de preguntes crea a l'entrevistat la sensació que li estem demanant respostes concretes, i en lloc de parlar-nos de les seves experiències i pensaments tendeix a donar respostes cada vegada més curtes i menys interessants.

- Cal afavorir que l'entrevistador tingui la sensació que parla del que li interessa, i que controla el desenvolupament dels temes.
- L'entrevistador només ha d'intervenir de tant en tant.

Per centrar el tema, per mantenir la dinàmica, per estimular la persona entrevistada a aprofundir en algun aspecte important del tema.

- Les intervencions de l'entrevistador han de tenir un formulació tan oberta com sigui possible.

Exemples de preguntes:

Oberta (convida a donar una resposta general o lliure). Exemple: "Què troba més interessant de...?"

Per clarificar la informació (per aconseguir una informació específica o una resposta més completa). Exemples: "Podria parlar una mica més de...?", "Abans ha dit que... Podria concretar més?", "Què vol dir exactament quan diu que...?"

Per resumir (per recapitular, puntualitzar, focalitzar). Exemple: "Si l'he entès bé, vol dir que...?"

Estratègiques (per canviar o deixar de banda un tema, o per recuperar un tema que s'ha abandonat). Exemples: "Podem deixar de moment aquest tema i passar a...?", "Encara no hem parlat de...", "Què opina de...?", "Abans deia que cal tenir en compte dos aspectes. M'ha parlat del primer; quin seria el segon?"

Reflexives (per estimular la reflexió o estimular que apareguin altres perspectives). Exemple: "Estic pensant si seria útil parlar de..."

Hipotètiques (per indagar sobre un punt concret sense comprometre l'entrevistat). Exemple: "Si es donessin aquestes circumstàncies... Què li sembla que passaria...?"

Per contrastar amb la realitat (per ajudar l'entrevistat a explicar les seves idees d'una manera concreta). Exemple: "Com funcionaria això en la pràctica...?"

- Els silencis durant l'entrevista són necessaris.

És habitual que els entrevistadors novells s'inquietin en moments de silenci i sentin la necessitat de dir alguna cosa. No hem de tenir por als silencis: serveixen perquè la persona entrevistada reflexioni sense pressa, recordi coses i se senti més lliure. Cal respectar els moments de silenci i evitar la temptació de fer preguntes que ofegaran la lliure expressió de l'interlocutor. És preferible somriure o expressar receptivitat amb la mirada i una posició corporal relaxada.

- L'entrevistador no s'ha d'implicar en els continguts de l'entrevista.

No hem de crear controvèrsia ni expressar la nostra opinió, encara que estiguem d'acord amb l'opinió de la persona entrevistada: si mostrem acord l'entrevistat s'hi pot acostumar i interpretar qualsevol actitud de reserva com una manifestació de desaprovació.

- El lloc i altres condicions del context on fem l'entrevista han de ser adequats.

És difícil que l'entrevistat parli amb sinceritat i a fons en presència d'altres persones, o en un espai sorollós o incòmode, o si sona el telèfon cada cinc minuts, o si té pressa per anar a fer una altra cosa i mira el rellotge cada cinc minuts. Se l'ha d'avisar prèviament de la durada de l'entrevista (una hora més o menys), encara que si després, si el tema l'interessa prou, accepti (o ens demani ell mateix) allargar-la més. Això passa sovint, així que l'entrevistador també ha de procurar anar a l'entrevista sense tenir pressa.

- Durant l'entrevista cal evitar prendre notes sistemàticament.

Això distreu l'interlocutor, que també pot tenir la sensació que el ritme amb què prenem les notes és directament proporcional a l'interès que ens suscita la conversa.

Es poden anotar paraules de tant en tant, amb la finalitat d'estructurar l'entrevista (aspectes que cal aclarir, temes en què cal aprofundir, temes pendents, etc.).

- Cal enregistrar les entrevistes.

Es poden usar magnetòfons petits que funcionen amb piles i caben a la butxaca. Són aparells discrets que no impressionen l'entrevistat i que fan que se n'oblidi al cap de cinc minuts. És convenient posar piles noves abans de cada entrevista.

Abans d'enregistrar cal demanar permís i comprometre's a tres coses: respectar l'anonimat, no fer circular mai les cintes, i esborrar-les després d'haver-les analitzat. Si expliquem bé la finalitat de les entrevistes normalment ens autoritzaran a fer l'enregistrament.

Si les entrevistes no tenen una funció exploratòria, sinó de recollida de dades (per exemple, per analitzar la varietat lingüística del parlant), cal que li demanem un consentiment escrit per a la utilització de les dades amb finalitat de recerca, en les condicions que siguin necessàries.

Treure profit de l'entrevista

- Les entrevistes ens han d'ajudar a no moure'ns en una direcció equivocada, que pot ser el producte inconscient dels nostres prejudicis i idees preconcebudes.
- Les discrepàncies i contradiccions en els punts de vista de les diverses persones entrevistades poden fer aflorar qüestions que no havíem previst i ajudar-nos a plantejar el problema de manera més assenyada.
- Convé escoltar els enregistraments diverses vegades. Mentre escoltem, cal prendre nota de les idees i els suggeriments que van sorgint. Cal reflexionar sobre què volen dir les contradiccions i les diferències en els punts de vista. Cal estar atent a qualsevol detall que posi de manifest alguna dimensió oculta (però important) del problema.

La recerca com a procés: el punt de vista

El punt de vista és la perspectiva que decidim adoptar per tal d'estudiar el problema que hem plantejat en la pregunta inicial. Normalment suposa l'adopció d'un marc teòric establert, que és una manera determinada d'interrogar-se sobre els fenòmens que volem analitzar.

“La tria d’una problemàtica [punt de vista] no és casual, ni depèn exclusivament de la inspiració de l’investigador. Tot investigador és membre integrant de la seva societat i de la seva època, amb els problemes, els esdeveniments, els debats, les sensibilitats i els corrents de pensament propis d’aquesta societat i d’aquesta època. La recerca en ciències socials contribueix a produir tots aquests elements, i alhora se’n veu influenciada. L’investigador té la responsabilitat d’aclarir al màxim totes les dimensions de les diverses perspectives: tan sols així podrà arribar a ser veritablement creatiu.”

(Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 94)

La definició del punt de vista de la recerca es fa en dos temps:

1. Aclarir quins són els punts de vista sobre el problema.
2. Definir el punt de vista propi.

Aclarir quins són els punts de vista sobre el problema

Es tracta de veure quins són els diversos enfocaments possibles del problema, tot aclarint-ne les característiques fonamentals.

Exemple:

Treball de recerca sobre l'expressió "sisplau".

Punts de vista possibles:

1. Gramaticalització:
 - a) La gramaticalització d'estructures condicionals.
 - b) El desenvolupament de marcadors de l'actitud del parlant.
2. Pragmàtica:
 - a) El paper de l'entonació en l'expressió de les actituds del parlant.
 - b) La relació entre "sisplau" i els tipus d'acte de parla en què es realitza.
 - c) La variació en l'ús de "sisplau" en relació amb els tipus de text i els gèneres de discurs.
 - d) Els marcadors de cortesia.
3. Gramàtica del discurs:

La relació entre la posició sintàctica dels marcadors discursius i la seva funció.
4. Gramàtica de construccions:

El desenvolupament de formes estereotipades a partir de l'estructura bàsica si+DATIU+plau ("si a Déu plau", "si us plau per força")
5. Lexicografia:

L'acceptabilitat de "sisplau" en el diccionari normatiu.

És difícil que un punt de vista concret sobre el problema s'inscrigui de ple i de manera unívoca en una perspectiva teòrica específica. És possible, i habitual, que es combinin diverses perspectives teòriques. Hem de tenir en compte que les realitats que estudiem són realitats complexes, i que diferents perspectives teòriques poden ajudar-nos a comprendre dimensions diferents del problema que estem estudiant.

“Una bona recerca és aquella en la qual allò que té prioritats és l'objecte d'estudi, i no els recursos teòrics. Aquests, en definitiva, són eines indispensables per fer que la realitat esdevingui intel·ligible, però en definitiva tan sols eines o instruments. I això no equival pas a menystenir el treball teòric, sinó al contrari: vol dir que es fa servir la teoria d'una manera dinàmica, i no rígida, per trobar els punts de referència i les línies de força del treball d'aclariment, de tal manera que es pot afirmar que el bon investigador és aquell que, tot i tenir una cultura teòrica sòlida, sap 'oblidar-se de la teoria' en el decurs de la recerca, per limitar-se a aprofitar-ne els recursos en el moment en què es necessiten.”

(Quivy i Van Campenhout, [1995] 2007: 12)

Definir el punt de vista propi

La definició del punt de vista propi és una fase decisiva de la recerca. Suposa triar i elaborar l'orientació teòrica de la investigació i definir-ne les línies de força. És el que atorga a la recerca la seva coherència i la seva capacitat de descoberta; és a dir, el que permet estructurar les anàlisis sense encotillar-les en un punt de vista excessivament rígid.

Definir el punt de vista propi suposa:

- Triar una orientació teòrica.

L'orientació teòrica determina com ens relacionem amb l'objecte d'estudi. Definir el punt de vista suposa, per tant, establir com s'articulen aquestes dues dimensions de la recerca que es constitueixen recíprocament: la perspectiva teòrica (la mirada) i l'objecte de recerca (allò que mirem).

Exemple: estudiar diacrònicament els canvis formals i funcionals (mirada) de l'expressió "sisplau" (allò que mirem).

- Explicitar el marc conceptual de la recerca.

Descriure el marc teòric en què hem decidit inserir el procés de la investigació; és a dir: indicar quins són els conceptes fonamentals i les seves relacions, i construir un sistema conceptual adient a l'objecte de recerca.

Això es pot fer de dues maneres:

(a) Triar un marc teòric ja existent, ben treballat i ben entès, que sigui vàlid per al problema que s'estudia.

(b) Recórrer a diversos marcs teòrics diferents. Aquesta possibilitat és poc aconsellable per als alumnes de batxillerat o els investigadors inexperts en general, ja que cal una comprensió acurada dels diversos marcs teòrics que es tenen en compte per poder construir un sistema conceptual que els integri. No es tracta d'utilitzar aquestes teories de manera global, ni tampoc de construir una mena de superteoria que ho encabeixi tot; fer això pot fer que es perdi la capacitat explicativa de les teories.

Exemple: Teoria de la Gramaticalització i Teoria dels Actes de Parla.
Conceptes: gramaticalització, subjectivitat, marcador d'actitud, canvis formals, canvis funcionals, estructura condicional, actes de parla.

- Reformular la pregunta inicial.

Els estudiants de batxillerat, i els investigadors novells en general, cometem sovint l'error de voler abastar massa coses, de ser massa ambiciosos. L'explicitació del punt de vista ajuda a prendre consciència de la necessitat de limitar l'abast del treball, i per tant de reformular la pregunta inicial.

La delimitació de l'abast del treball ha d'afectar:

- L'objecte d'estudi.
- La perspectiva teòrica.
- La metodologia de treball.

Reformular la pregunta inicial suposa normalment concretar-la més d'acord amb l'opció teòrica que s'ha triat.

Exemple:

Pregunta inicial: "Com ha canviat la forma *sisplau* al llarg del temps?"

Pregunta inicial reformulada: "La forma actual *sisplau* és una forma gramaticalitzada?"

ACTIVITAT D'AVUACIÓ (14.04.2016)

Cognoms i nom _____

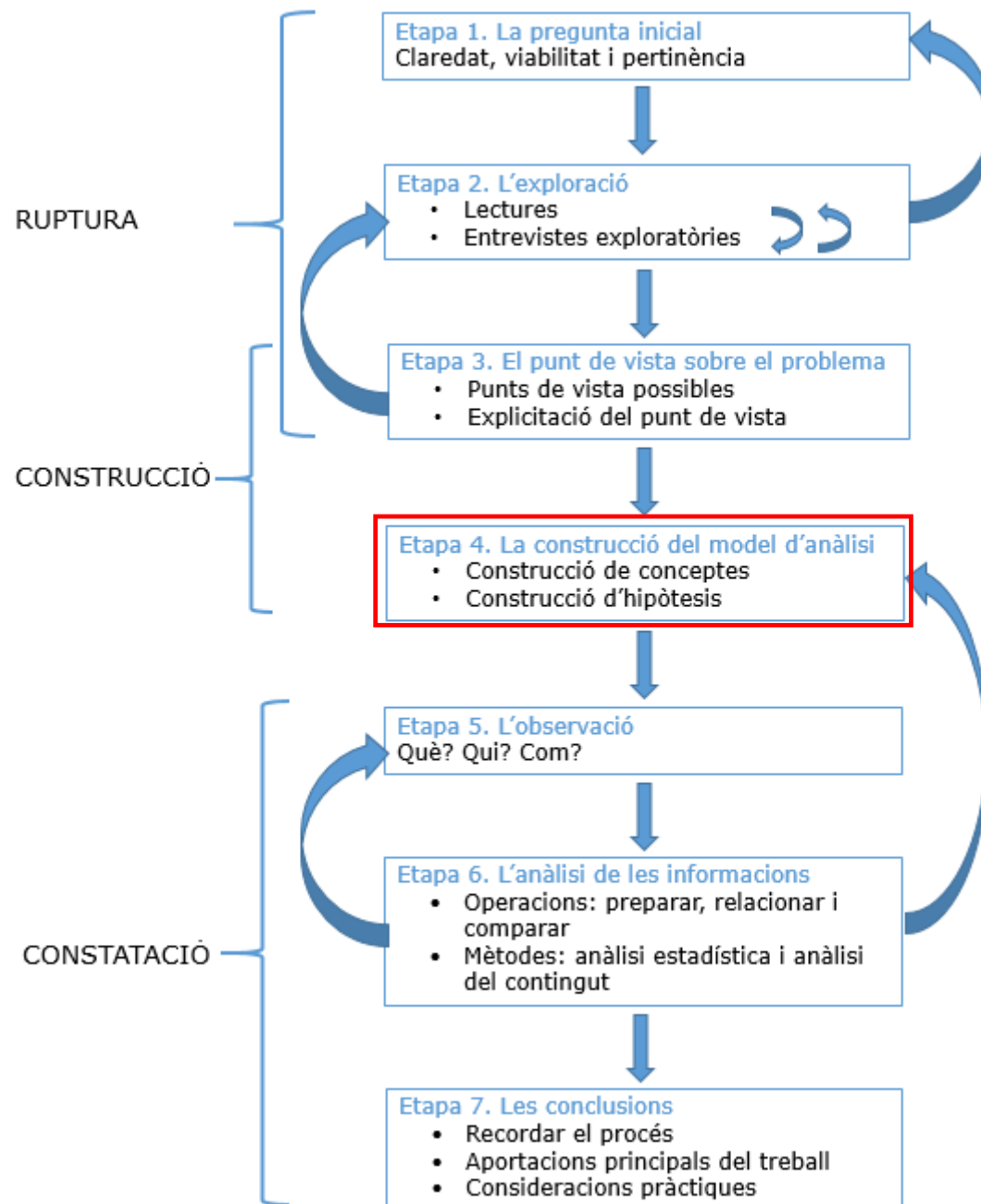
1. Comenta les preguntes inicials que han redactat aquests estudiants de batxillerat:
 - a. Com contribueixen les aules d'acollida de llengua catalana de les escoles a la promoció de la llengua com a projecte igualador d'oportunitats que permeti una integració real per tenir un accés a les oportunitats laborals, culturals, d'habitatge i de participació ciutadana?
 - b. El castellà està perseguit a Catalunya?
 - c. Com influeix la publicitat subliminal en la societat?
2. Has de fer un treball sobre un autor literari que t'agrada. Proposa una pregunta inicial per a aquest treball.
3. Has de fer un treball sobre un tema lingüístic. Proposa una pregunta inicial per a aquest treball.
4. Comenta, en relació amb el que hem comentat sobre el procés de recerca, l'explicació que fa aquest estudiant en la introducció del seu treball. Com creus que podries ajudar l'estudiant en aquesta primera fase del treball?

Un cop decidit el tema del treball vaig contactar amb la professora Anna Gispert per demanar-li si volia ser la meua tutora del Treball de Recerca, i em va facilitar diferents llibres personals per començar a treballar. Vaig tenir una entrevista a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans amb el Doctor Joan Martí i Castell 2, com a patró nat de la Fundació Mercè Rodoreda, per tal de comunicar-li la proposta del treball, comentar-li la viabilitat del projecte i demanar-li informació. En aquesta visita em vaig passejar pel jardí que l'IEC té dedicat a Mercè Rodoreda. La informació que em van facilitar a l'IEC va ser un recull d'articles i el llibre *De foc i de seda. Àlbum biogràfic de Mercè Rodoreda*, de Marta Nadal. A partir d'aquí vaig fer un recull de biografies de l'autora i d'articles de diferents entrevistes publicades de Mercè Rodoreda, algunes fins i tot en anglès, de les quals vaig haver de fer-ne la traducció amb l'ajuda d'una professora de l'institut.

5. Explica en què consisteix l'etapa de definició del punt de vista de la recerca.

La recerca com a procés: el model d'anàlisi

LES ETAPES DEL PROCÉS

La **construcció del model d'anàlisi** és l'eina que ens permet proposar proposicions explicatives del fenomen que estem estudiant i preveure el pla de recerca que ens caldrà seguir.

És la segona etapa del procés de **construcció**, quan ja hem completat la fase de **ruptura**. És a dir, en arribar a aquest punt l'alumne de batxillerat que fa el treball de recerca ja ha de tenir una visió clara sobre el fenomen que vol estudiar i la perspectiva des de la qual se'l mirarà.

RUPTURA

"En ciències socials, el nostre bagatge suposadament teòric comporta múltiples paranys, ja que les idees que tenim es basen en molt bona part en les aparences immediates o en nocions preconcebudes. Sovint no són altra cosa que falses il·lusions i prejudicis. Treballar sobre aquestes premisses equivaldria a treballar damunt la sorra. Per això és tan important la ruptura, que consisteix precisament a trencar amb els prejudicis i amb les falses evidències que creen en nosaltres la il·lusió enganyosa d'entendre les coses. La ruptura és, en aquest sentit, el primer acte constitutiu del procés científic."

(Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 23-24)

CONSTRUCCIÓ

"Aquesta ruptura només es pot efectuar a partir de la referència a un sistema conceptual organitzat, susceptible d'expressar la lògica que l'investigador considera que presideix el fenomen que estudia. Gràcies a aquesta teoria esdevé capaç de construir unes proposicions explicatives del fenomen que està estudiant, i pot preveure el pla de recerca que li farà falta, les operacions que haurà de realitzar i les conseqüències que lògicament li cal esperar al final de l'observació. Sense aquesta construcció teòrica no hi hauria cap experimentació vàlida possible."

(Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 24)

Per construir el model d'anàlisi cal:

1. Construir els conceptes.
2. Construir les hipòtesis.

La construcció dels conceptes

Construir els conceptes és elaborar una construcció abstracta que ens ajudi a explicar la realitat des del punt de vista que hem triat. És una eina que ens ajuda a comprendre i donar compte de la realitat.

CONCEPTES	REALITATS EXPLICADES
Triangle	Realitat de dues dimensions (superfície).
Cub	Realitat de tres dimensions (volum).
Sexi	Persona sexualment atractiva
Canvi lingüístic	Diferències en la forma de la llengua d'una comunitat de parla en períodes històrics diferents.
Novel·la	Recreació literària de fets reals o imaginaris.
Narrativa oral	Recreació espontània de fets viscuts o coneguts.

Cada **concepte** pot tenir diverses **dimensions** que són específiques per a cada concepte i que depenen de la perspectiva d'anàlisi que hem triat en l'etapa anterior del procés de recerca. Per entendre el concepte *sexí*, per exemple, podríem tenir en compte la dimensió social (els models estètics socials), la psicològica (l'actitud de la persona que és considerada sexí) i la física (les característiques físiques concretes).

Però per construir el model d'anàlisi no en tenim prou amb identificar i comprendre els conceptes i les seves dimensions. Necessitem també algun element que ens permeti observar directament la realitat. És a dir, necessitem **indicadors**. Per exemple: els arguments amb què la premsa escrita qualifica de sexí un personatge conegut (que poden ser indicadors dels models estètics socials), o la descripció que fan del seu propi atractiu sexual els individus que observarem mitjançant instruments com una entrevista o una enquesta (que pot ser un indicador de la dimensió psicològica del concepte sexí).

És important mantenir el punt de vista que s'ha definit en l'etapa anterior: el que volem és explicar un aspecte de la realitat des d'una perspectiva determinada. No ho volem explicar tot.

També és important saber recuperar el treball exploratori que s'ha fet prèviament: alguns conceptes bàsics ja hauran aparegut en l'etapa d'exploració, i ara ens serviran per construir el model.

També cal tenir en compte que un model d'anàlisi no és una taxonomia. Per exemple: el mite d'Èdip i el mite d'Àfrodita NO SÓN dimensions del concepte mitologia grega, sinó exemplars de la llista de mites. Per entendre el concepte de mitologia grega hem de tenir en compte dimensions com la religiosa (el paper dels mites en el sistema de creences de la cultura grega) o la irrealitat del mite (que el distingeix de la crònica de fets històrics).

Per construir els **conceptes** cal:

1. Determinar les **dimensions** del concepte que són susceptibles d'explicar la realitat.
2. Definir els **indicadors** que ens permetran mesurar les dimensions.

Hi ha dues maneres de construir els conceptes:

1. **Inductiva** (conceptes operatius aïllats)
2. **Deductiva** (conceptes sistèmics)

Construcció inductiva: a partir d'observacions directes o d'informacions recollides per altres.

Exemples:

CONCEPTE: Religió

DIMENSIONS	INDICADORS
Experiència	<ul style="list-style-type: none"> • Aparicions • Sensació d'haver estat en comunicació amb Déu • Sensació d'una intervenció de Déu en la pròpia vida
Ideologia	<ul style="list-style-type: none"> • Creença en Déu • Creença en el dimoni • Creença en l'infern • Creença en la Trinitat
Ritual	<ul style="list-style-type: none"> • Pregària • Missa • Sagraments • Pelegrinatges
Conseqüències	<ul style="list-style-type: none"> • Perdonar els que t'han fet mal • No defraudar Hisenda • Dissimular els defectes d'un cotxe usat per treure'n un bon preu

(C. Glock. Explicat per Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 121-123)

CONCEPTE: Gramaticalització

DIMENSIONS	INDICADORS
Canvis formals	<ul style="list-style-type: none"> • Desapareix el requisit de concordança entre la persona lògica del destinatari i la persona gramatical del complement datiu • Reducció fonològica • Reducció del nombre de formes de datiu en la construcció <i>si...plau</i> • Admissió de regles de creació lèxica • Canvis sintàctics
Canvis funcionals	<ul style="list-style-type: none"> • Debilitació de les restriccions contextuais inicials (actes de parla directius, interaccions entre almenys dos parlants, orientats en benefici del parlant) • Diversificació dels gèneres de discurs que admeten les variants de <i>sisplau</i> • Adquireix la funció de marcadors discursiu

(Adaptat d'Alturo i Chodorowska-Pilch, 2009)

Construcció deductiva: a partir de la reflexió raonada sobre les relacions entre els elements d'un sistema; és a dir, fent servir la deducció, l'analogia, les oposicions, les implicacions, etc.

Pot ser que s'inspiri en el comportament d'objectes reals i els coneixements previs sobre aquests objectes, però es projecta en un marc de pensament més global, en un paradigma.

Exemples:

CONCEPTE: Actor social

DIMENSIONS:

- Cooperació (la capacitat cooperativa de l'actor)
- conflicte (la capacitat que té l'actor d'influenciar la gestió de la producció en el marc d'una relació conflictiva)

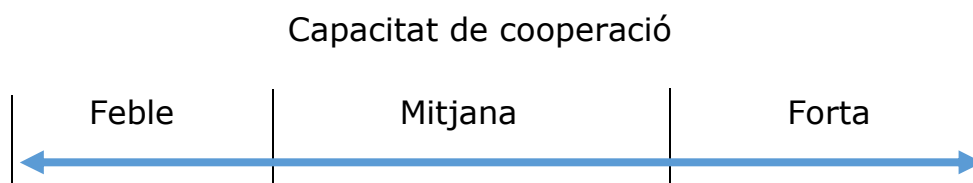
Dimensió **cooperació**:

COMPONENTS	INDICADORS
Els recursos, els mitjans de què disposen els actors per cooperar	<ul style="list-style-type: none"> • Capitals o altres mitjans materials • Qualificacions • Títols acadèmics • Competències o capacitats personals • Experiència
La pertinència dels recursos (si són útils per a l'altra part)	<ul style="list-style-type: none"> • Tipus de qualificació • Escassedat de la qualificació en el mercat de treball • Nivell d'estudis • Experiència adquirida • Evidències dels recursos disponibles: títols, certificats, cartes de recomanació
El reconeixement del valor del canvi (si els actors de la cooperació reconeixen els recursos com a recursos pertinents; per exemple, si una qualitat no està garantida per	<ul style="list-style-type: none"> • Títols • Certificats • Cartes de recomanació • Pertànyer a una família d'anomenada • Haver estudiat en un centre

un títol oficial o una entitat de prestigi per part del seu valor)	particularment famós
<p>El respecte a les normes</p> <p>(si els recursos es mobilitzen d'acord amb les normes de la cooperació en l'acció col·lectiva)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Respecte a la jerarquia • Respecte a les normes • Respecte als costums
<p>El grau d'implicació en l'acció col·lectiva</p> <p>(diferents maneres de respectar les normes i la societat del sistema amb el qual es coopera: des de la conformitat passiva a la cooperació crítica)</p>	<p>Els indicadors varien en cada organització, i segons les posicions que els actors ocupen en el si de l'organització.</p> <p>Per exemple:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En un banc, mantenir-se serè i somrient per molt desagradable que sigui el client. • En un institut, participar un professor voluntàriament en les tasques de gestió o de dinamització cultural no remunerades.

(Explicat per Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 123-127)

La informació combinada dels indicadors permet avaluar la capacitat de cooperació d'un actor social, i situar-la per exemple en una eix com aquest:

La construcció de les hipòtesis

“No hi ha observació o experimentació sense hipòtesis prèvies. Si no són explícites, les hipòtesis són implícites, o, encara pitjor, inconscients. I si no estan explicitades, condueixen a carrerons sense sortida: les informacions recollides són fragmentàries, parcials o senzillament inaprofitables, i no fan altra cosa que confirmar els prejudicis inconscients que han orientat la recopilació de dades.”

(Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 24)

- Una hipòtesi **és una proposició que enuncia una relació entre dos elements**, que poden ser conceptes o fenòmens.

Exemples:

1. “L’agitació estudiantil a França és portadora d’un moviment social capaç de lluitar, en nom d’objectius generals, contra una dominació social” (Alain Tourain, sociòleg, 1978)

Relaciona:

- un fenomen: l’agitació estudiantil
- un concepte: moviment social

2. “Al Pont de Suert s’està produint un canvi lingüístic que es manifesta en la substitució gradual de la variant local [tʃ] per la variant estàndard [ʒ] del fonema /ʒ/” (Alturo i Turell, 1990)

Relaciona:

- un fenomen: substitució de [tʃ] per [ʒ]
- un concepte: canvi lingüístic

3. “Els autors de la Generació dels 70 a Mallorca fan un ús concomitant del recurs de la intertextualitat”. (Borràs, 2010)

Relaciona:

- un concepte: la intertextualitat
- un concepte: la Generació dels 70 a Mallorca.

4. "Les rutines de parla prototípiques (ex. *Bon profit; Ara hi corro*) no s'han de considerar expressions lexicalitzades vinculades a situacions comunicatives més o menys estandarditzades (Coulmas, 1981), sinó formulismes que tendeixen gradualment a la subjectivitat, com els marcadors pragmàtics o les interjeccions". (Bladas, 2012)

Relaciona:

- un concepte: rutines de parla
 - un concepte: subjectivitat.
-
- Una hipòtesi **és una proposició provisional**, una presumpció que caldrà verificar.

"Mai no es pot demostrar la veritat d'una hipòtesi. Tard o d'hora les hipòtesis estan destinades a ser totalment o parcialment invalidades, i substituïdes per altres hipòtesis més afinades, més d'acord amb els resultats d'unes observacions cada cop més precises i rigoroses. (...)

Un investigador no s'ha d'encaparrar mai a voler demostrar el valor objectiu de les seves hipòtesis. Al contrari, ha de procurar veure'n totes les limitacions. No es tracta de defensar les hipòtesis, sinó de millorar-les: la qual cosa vol dir que són provisionals, i que són discutibles."

(Quivy i Van Campenhoudt, [1995] 2007: 145)

- Una hipòtesi **s'ha de poder verificar empíricament**.
Ha d'estar formulada en uns termes que es prestin a ser observats: ha d'indicar, directament o indirectament, quin tipus d'observacions cal fer, i quin tipus de relacions cal comprovar entre aquestes observacions, per tal de poder-la confirmar o invalidar.
- Una hipòtesi **ha de ser falsable**.
 - S'ha de poder verificar repetidament; en altres contextos.
 - S'ha de poder contradir. Ha d'admetre uns enunciats alternatius susceptibles també de verificació.

Activitats

- A. A partir d'aquests fragments de treballs de recerca de batxillerat, reflexioneu sobre la forma en què cada estudiant està construint els conceptes. Expliciteu en una taula, en cada cas, els conceptes, dimensions, components (si n'hi ha) i indicadors. El concepte està ben construït? Es pot millorar la construcció del concepte? Què li suggeriríeu a l'estudiant, per ajudar-lo?

1

Títol: Anàlisi dels elements universals d'El Senyor dels Anells i comparació de la novel·la amb l'Arquetip de l'heroi

Text:

Una de les històries de la mitologia grega és l'aventura de Jàson i els Argonautes. A Jàson se li encomana la missió d'anar a la Còlquida i portar el famós Velló d'or custodiat per un drac. A canvi del Velló, Pelies, el tirà de la ciutat de Iolcos li atorgarà el tron de la ciutat a Jàson ja que havia usurpat el poder a Essó, germà seu i pare de l'heroi.

A partir d'aquí, comença l'aventura de Jàson: Prepara un vaixell (Argo) i una tripulació d'herois, alguns d'ells coneguts com Hèrcules, Orfeu o Laertes, el pare d'Ulisses. La tripulació s'embarca cap a la Còlquida per buscar el Velló d'or.

La importància d'aquest mite és el fet que l'objectiu de l'aventura sigui un objecte daurat. L'objecte daurat que aporta poder al seu posseïdor és l'element universal que ha repercutit en la història de la literatura. Aquest objecte és el que mou l'heroi i els seus companys a l'aventura.

2

Títol: Com triomfa parlar xungo, nano! Estudi de l'argot juvenil de Sant Hilari Sacalm

Text:

L'argot és el conjunt de mots i expressions específics d'un grup determinat. Per tant, l'argot juvenil engloba tot el lèxic que utilitzen els joves d'una determinada zona que, en aquest cas, correspon a la població de Sant Hilari Sacalm.

Els argots són un tipus de dialecte social (designen la varietat social pròpia d'un grup).

Aquesta varietat és compartida per un grup (els joves) que sol ser d'un nombre reduït de persones. Moltes vegades, però, aquests llenguatges acaben transcendent en el registre col·loquial d'altres sectors de la població. Això es produeix quan, per exemple, els joves, de tant utilitzar un mot, el transmeten a altres sectors i aquests també l'acaben adaptant al seu registre.

3

Títol: *Estudi sobre l'ús social del català dels alumnes nousvinguts de l'Institut Solràs*

Text:

Introducció (fragment):

Catalunya sempre ha sigut un lloc molt ric, referit a la indústria, i molta gent ha vingut a buscar feina. Als anys 50-60 molta gent va emigrar de molts llocs d'arreu d'Espanya, sobretot de la part d'Andalusia, i va venir a Catalunya a buscar feina per tenir un molt bo modus vivendi. A Cassà de la Selva, va arribar una gran quantitat de persones i com és de suposar, no sabien parlar el català. Ara, molts d'ells parlen el català perfectament, si més no, ho intenten, però molts altres s'han quedat amb el castellà. El que vull aconseguir amb aquest treball de recerca és saber quantes persones procedents d'altres punts de la península saben el català, tant pot ser escrit, parlat o entès. Saber, que tot i que van deixar les seves terres per venir a viure aquí, per tenir una vida millor, no han menyspreat el català, i tot i que potser no el parlen diàriament, el valoren i s'han integrat adequadament.

Marc teòric (índex):

1. El fenomen de la immigració a Catalunya.....3, 4 ,5
2. La immigració a les comarques gironines als anys 50-60..... 6
- 2.1. Amb quina llengua parlen, català o castellà?.....6
3. Els fills i néts d'aquests emigrants..... 7
- 3.1. Amb quina llengua parlen, català o castellà?.....7

B. Comenteu les hipòtesis d'aquests treballs de recerca de batxillerat. Són explícites o implícites? Denoten algun prejudici? Quins elements relacionen? Són discutibles? Es poden verificar empíricament? Són falsables?

1

Títol: *Estudi sobre l'ús social del català dels alumnes nousvinguts de l'Institut Solràs*

Text:

Un cop elaborades les diverses preguntes de l'enquesta sobre l'ús social del català dels alumnes immigrants he trobat encertat elaborar unes hipòtesis de les enquestes per tal de, un cop respostes, comparar-les amb el que realment els alumnes havien respost i el que, bàsicament, deien els gràfics.

Les meves hipòtesis a les 69 enquestes realitzades són diverses i es regeixen segons les diferents preguntes.

Un dels factors més rellevants i amb més protagonisme d'aquesta enquesta és la importància que té l'ús del català en diversos àmbits per part dels alumnes estrangers. Per tant, hem cregut oportú preguntar sobre el català en diferents entorns de la vida quotidiana (aula, pati, amics, germans i pares). Les meves hipòtesis, des d'un principi, són que l'alumnat fa ús del català a l'aula, ús del castellà al pati, del castellà amb els amics, i utilitzen la seva llengua materna i el castellà amb els germans i pares.

2

Títol: *Anàlisi dels elements universals d'El Senyor dels Anells i comparació de la novel·la amb l'Arquetip de l'heroi*

Text:

Per tal de poder complir els objectius esmentats, s'ha recorregut a la documentació literària d'exemples d'obres que poden contenir algun element universal o alguna referència que es pugui aplicar a la novel·la de Tolkien o que es pugui comparar amb aquesta o altres obres per poder entendre, d'aquesta manera, com es manifesten aquests elements al llarg de tota la història de la literatura. També es veurà com es relacionen els esquemes que segueixen els herois d'aquestes obres per comprovar si realment l'heroi universal segueix un mateix patró que es repeteixi en totes o la majoria de les obres de la literatura universal, i poder comparar també la distància temporal entre aquestes obres.

3

Títol: *Com triomfa parlar xungo, nano! Estudi de l'argot juvenil de Sant Hilari Sacalm*

Text (fragment de la introducció del treball):

L'objectiu que he tingut des d'un bon principi ha estat conèixer com parlem els joves, quines paraules són les que més utilitzem i també quines són les que menys, en quins àmbits tenim més paraules, investigar d'on traiem tots aquests mots que fem servir (fet al qual no es dóna massa importància però que realment sí que en té) i observar si hi ha diferències entre els nois i les noies i entre Sant Hilari i alguna altra població veïna.

C. Llegiu aquest fragment de la introducció d'un treball de recerca de batxillerat. Reflexioneu sobre la construcció del model d'anàlisi que fa l'autor del treball

4

Títol: *Humor i ironia en la narrativa curta de Jesús Moncada*

Text:

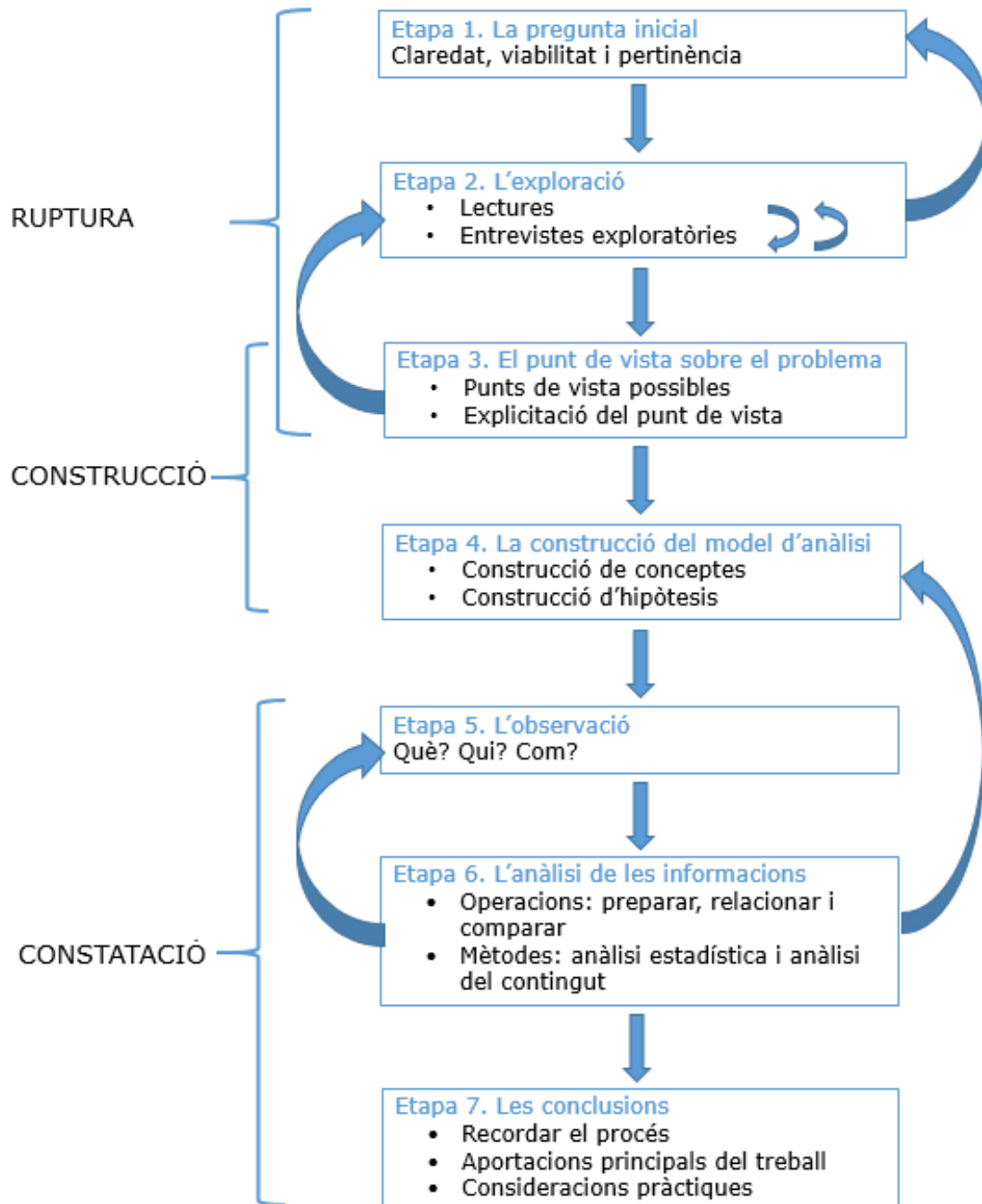
Per poder treballar aquest tema, vaig fer una tria dels contes que m'havien agradat més i que tenien una vessant humorística. Vaig triar un nombre equitativament igual de contes de cada un dels llibres. A partir d'aquí, vaig començar a analitzar, posant èmfasi en la vessant còmica, els disset contes escollits. Després de l'anàlisi general de l'humor feta mitjançant unes fitxes, vaig començar a buscar similituds i semblances en els contes per tal d'intentar lligar els temes i trobar si hi havia punts en comú al llarg dels seus contes. Acabada l'anàlisi exhaustiva, faltava trobar una hipòtesi que lligués tots els temes, ja que havia trobat contes amb comicitats de tot tipus. Així doncs, vaig arribar a la teoria, bé, hipòtesi, que l'humor en els contes de Jesús Moncada ve donat per l'actitud dels personatges envers la situació que els ha tocat viure. És a dir, la manera com reaccionen o l'actitud que prenen els personatges davant les dificultats de la vida resulten còmiques, perquè en gran part són conductes innocents o forassenyades, tot i que el protagonista i l'autor ens vulguin fer creure (i aquí rau la gràcia del text) que són actituds normals o habituals).

A partir de la hipòtesi assenyalada, es troben altres subapartats relacionats amb aquests fets. Per començar, com la situació supera el personatge o personatges protagonistes, com després influeix el punt de vista a partir del qual s'explica la història en el seu desenvolupament i com és decisiva, també, la selecció dels fets que es narren per tal que una història quotidiana passi a resultar una història còmica a ulls del lector. Finalment, també ens podem trobar amb el fet que els personatges moltes vegades es perdin per altres camins a l'hora d'explicar la història, creant una mena de divagació a ulls del lector, que resulta també divertida. Si tots aquests punts els amanim amb la dosi d'ironia que l'escriptor insuflava als seus contes, trobem la recepta de l'humor en la narrativa curta d'aquest gran autor que va ser Jesús Moncada.

La recerca com a procés: constatació

La constatació o experimentació és l'acte del procés de recerca que ens permetrà contrastar el nostre model d'anàlisi amb la realitat (amb les dades) i verificar empíricament les nostres hipòtesis.

LES ETAPES DEL PROCÉS

La recerca com a procés: observar

En l'etapa d'observació l'estudiant de batxillerat ha de fer-se tres preguntes:

1. Què cal observar?
2. Qui cal observar?
3. Com cal observar?

QUÈ?

Cal observar la mena de dades que defineixen els indicadors del model d'anàlisi.

QUI?

Cal limitar i explicitar el **camp d'anàlisi**: per exemple, el període de temps que s'està estudiant, la zona geogràfica (en un estudi dialectal, per exemple), l'organisme (un institut concret si estem estudiant les llengües de relació dels alumnes, per exemple), els individus que es tindran en compte (només els alumnes de l'institut que tenen el català com a llengua estrangera, o tots els alumnes), etc.

És important delimitar bé el camp d'anàlisi. Cal tenir en compte que els investigadors principiants tendeixen a triar el camp d'anàlisi sense delimitar-lo prou, i això els porta sovint a l'anàlisi superficial de moltes dades, en lloc de fer un estudi més precís aprofundit de dades més concretes.

Dos conceptes metodològics importants, en relació amb el QUI, són el concepte de **població** i el concepte de **mostra**.

Població: el conjunt d'unitats que integren el camp d'anàlisi, que poden ser persones, organismes o altres objectes. Per exemple: el conjunt d'alumnes d'un institut, el conjunt d'instituts del sistema d'educació secundària de Catalunya, etc.

Mostra: una selecció representativa de la població estudiada.

De vegades convé **estudiar tota la població**: per exemple si volem estudiar la distribució geogràfica dels antropònims de Catalunya, o si estem estudiant els usos socials de català dels alumnes de la classe d'acollida de l'institut.

Altres vegades convé **estudiar una mostra representativa de la població**. És el que fem quan la població és molt nombrosa i cal recollir moltes informacions sobre cada individu (per exemple, si estudiem el dialecte d'una població de 3000 habitants); o quan estudiar una mostra representativa és suficient per obtenir una imatge que reflecteixi globalment el que passa en el conjunt de la població.

També és possible (i es fa sovint) **estudiar alguns elements que no són estrictament representatius, però que són característics de la població**. Per exemple, si volem estudiar la diferència en els usos de l'estil directe i l'estil indirecte en la llengua oral i la llengua escrita informal podem triar algunes converses col·loquials i algunes mostres de xats i fòrums d'internet.

COM?

Pensar en el com de l'observació suposa posar en marxa tres operacions: l'elaboració dels instruments d'observació, la provatura dels instruments d'observació i la recollida de dades.

1. Elaborar l'instrument d'observació

L'observació pot ser **directa** o **indirecta**.

En l'**observació directa** l'investigador recull ell mateix les informacions que necessita, sense que els individus que són observats intervinguin en la producció de la informació. És el que fem, per exemple, en l'anàlisi de textos escrits, o quan observem dades orals enregistrades que s'han produït amb una finalitat aliena a la recerca.

En l'**observació indirecta** l'investigador s'adreça a l'individu per tal d'obtenir-ne informació. És el que va fer, per exemple, William Labov a Martha's Vineyard, quan preguntava en uns grans magatzems en quin pis podia trobar un tornavís (pretenia observar el so final de "fourth" -4th floor-). O en el que fa amb entrevistes i enquestes. La informació que s'obté en aquest cas és menys objectiva; les preguntes que fa l'investigador i les respostes de l'individu poden ser font de distorsió (com per exemple quan un informant d'un estudi dialectal ens diu que aquesta expressió no la diu mai, i després, en la conversa informal, podem sentir com la diu).

2. Provar l'instrument d'avaluació

La provatura de l'instrument d'avaluació és important especialment en el cas dels qüestionaris i enquestes. En el cas dels qüestionaris el guió de les preguntes no és a les mans de l'entrevistador, sinó que és el mateix informant qui llegeix i respon el qüestionari. En les enquestes pot fer les preguntes l'enquestador, però són preguntes predeterminades, i sovint hi ha diversos enquestadors treballant alhora, de manera que **cal que la formulació de les preguntes sigui molt precisa**.

Exemples de preguntes que NO SÓN PROU PRECISES:

- *La teva família parla català? Sí o no?*

És una pregunta imprecisa perquè ho és el terme "família". Es refereix als pares?, als pares i germans?, a tots els parents?

- *Els teus pares parlen català? Sí o no?*

Si un el parla i l'altre no, és possible que les respostes que obtinguem en la mateixa situació siguin diferents: algú dirà que sí perquè almenys un dels dos el parla; i un altre dirà que no perquè no el parlen tots dos.

A part de la precisió, també **és important que la persona a qui demanem informació estigui realment en condicions de proporcionar-la**: l'ha de conèixer, i no s'ha de trobar en una situació que li faci sentir la necessitat d'amagar-la. Això pot passar, per exemple, en estudis sobre actituds lingüístiques: en un treball de recerca sobre els usos socials del català dels alumnes de l'aula d'acollida de l'institut és molt possible que algun alumne a qui enquestem no gosi dir que no fa servir mai el català, o que no li agrada parlar-lo. En aquests casos potser seria preferible optar per instruments d'avaluació diferents: l'observació directa per exemple; o un test d'actituds a partir de l'escolta d'una mateixa veu que parla llengües o varietats diferents.

La provatura també **serveix per detectar preguntes que provoquen reaccions afectives o ideològiques**. Per exemple, la pregunta "el català està perseguit a Catalunya?" pot generar un fort desacord entre els qui creuen que sí i els qui creuen que no, i fer-nos obtenir una resposta que no ens ajuda a aprofundir en el que realment volem comprendre de la situació que estem estudiant.

També **serveix per detectar preguntes en què la resposta no es correspon al tipus d'informació que es vol obtenir**: per exemple quan

en una enquesta dialectològica preguntem sobre l'ús d'una forma morfològica que hem inserit en un exemple, i aquest exemple conté una paraula poc familiar que fa que l'informant respongui que ell no fa servir aquella expressió.

I, finalment, [ens permet detectar preguntes que poden ser desagradables o incòmodes per als informants](#). En aquests casos, no hem de prescindir necessàriament d'aquestes preguntes, però sí que hem d'evitar posar-les al principi del qüestionari.

Pel que fa a les [entrevistes semiestructurades](#), la provatura de les preguntes no és tan important, perquè es tracta de preguntes obertes. En aquest cas, el que [és important és que l'entrevistador s'entreni](#) a estar concentrat i tenir l'habilitat de fer parlar l'entrevistat. Una bona manera de fer-ho és escoltar entrevistes que fan altres, o gravar algunes entrevistes pròpies i després escoltar-les amb atenció per veure el que s'està fent bé i el que es pot millorar.

3. Recollir les dades

Es tracta ara d'aplicar l'instrument d'observació per obtenir i ordenar les informacions que ens proporcionen els informants o les unitats d'observació de la mostra.

Quan la informació és directament accessible l'obtenció no planteja generalment altres problemes que la selecció i organització de la informació (com en l'observació d'usos orals o escrits preexistents de la llengua, o quan recollim dades estadístiques existents, documentació audiovisual, etc.). Hi pot haver casos de documentació poc accessible, o que exigeixen la sol·licitud de permisos (per exemple, per consultar manuscrits antics de propietat privada).

En l'observació indirecta podem trobar-nos amb la resistència dels individus a respondre, amb desconfiança, amb poques ganes de col·laborar si no hi veuen un benefici personal, etc. En aquest cas cal saber convèncer. Enviar qüestionaris per correu o posar-los en línia a internet, per exemple, pot fer que als informants els faci mandra respondre. Si es fa, s'ha de mirar que la presentació sigui atractiva, i que hi hagi una presentació clara, concisa i motivadora.

Exemple d'observació en un treball de literatura:

A partir d'un treball de Cortés (2011)¹ sobre la importància del poeta valencià Xavier Casp podem il·lustrar com es pot treballar en l'etapa d'observació d'una recerca sobre literatura.

Les etapes inicials del procés sembla que han portat, en aquest treball, a definir la pregunta inicial, el punt de vista i el model d'anàlisi següents:

Pregunta inicial: El poeta valencià Xavier Casp és un autor rellevant de la literatura catalana contemporània?

Punt de vista: El paper de la crítica literària en el reconeixement dels autors.

Model d'anàlisi:

(a) Conceptes:

CONCEPTES	DIMENSIONS	INDICADORS
Poeta valencià		Nascut a València
Literatura catalana contemporània		- Escriu en català - Escriu després de la guerra civil
Autor rellevant	Influència en altres autors	
	Reconeixement del públic	- Premis concedits en vida - Traduccions dels seus textos a altres llengües
	Ben valorat per la crítica de la seva època	Contingut laudatori dels textos sobre Casp durant els anys en què publica (1943-1966)
	Ben valorat per la crítica actual	Contingut laudatori dels textos sobre Casp (actuals)

(b) Hipòtesi: El poeta valencià Xavier Casp és un autor rellevant.

¹ Adaptat de Cortés, Santi (2011): "El poeta valencià Xavier Casp i els seus crítics (1943-1966)". *Estudis de llengua i literatura catalanes, LXIII. Miscel·lània Albert Hauf*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 221-231.

1. Què cal observar?

A partir de la hipòtesi principal:

- Indicadors del concepte "el poeta valencià Xavier Casp"
- Indicadors del concepte "autor rellevant"

A partir de les hipòtesis complementàries:

No n'hi ha cap de definida. Podrien ser, per exemple:

- Zones geogràfiques de distribució de textos poètics en llengua catalana entre 1943 i 1966.
- Relació personal entre l'autor i els seus crítics.

2. Qui cal observar?

- L'obra publicada per Casp entre 1943 i 1966, el període d'existència de l'editorial Torre. És en aquest període que Casp concentra la seva producció més coneguda, que és alhora la més analitzada per la crítica del seu temps.
- Treballs sobre l'obra de Casp en aquest mateix període.

Quines informacions cal recollir?

Sergi Cortés opta per la tercera possibilitat : *estudiar uns components no estrictament representatius, però característics de la població.*

"sobretot pròlegs i articles d'autors pròxims, lligats sovint als àmbits intel·lectuals o cristians de l'oposició cultural antifranquista"

3. Com cal observar?

- Observació directa:
Les opinions dels analistes de l'obra de Casp s'observen directament, sense intervenció de l'investigador a través d'entrevistes o altres formes de recollida indirecta d'informació.
- Recull de dades existents:
 - ✓ Dades documentals (fonts primàries): textos crítics sobre l'obra de Casp entre 1943 i 1966.
 - ✓ Dades secundàries (fonts secundàries): bibliografia sobre la literatura catalana de postguerra

La recerca com a procés: analitzar

En l'etapa d'observació hem recollit totes les informacions que demanaven les hipòtesis, i ens hem trobat coses que havíem previst i fets i relacions noves que no havíem previst. L'anàlisi parteix de tot això per tal de:

1. Comprovar si les informacions recollides es corresponen efectivament a allò que (d'acord amb les hipòtesis) podíem esperar.
2. Interpretar els fets inesperats, tot revisant o afinant les hipòtesis, per tal de suggerir millores en el model d'anàlisi i proposar aspectes sobre els quals caldria reflexionar en treballs de recerca posteriors.

Per tal que l'anàlisi sigui sistemàtica i ens permeti aprofundir empíricament en el comprensió de les informacions recollides no n'hi ha prou amb comparar les informacions que hem obtingut de diverses fonts. Cal identificar els components de cada informació, i fer una síntesi de les informacions reagrupant-les sempre que es pugui.

Les dues eines fonamentals de l'anàlisi científica en ciències socials i humanes són [l'anàlisi estadística de dades](#) i [l'anàlisi del contingut](#).

L'anàlisi estadística de dades

L'anàlisi estadística s'utilitza per:

- Agrupar dades.
- Verificar la validesa dels agrupaments.
- Identificar patrons regulars de conducta en els agrupaments de dades.
- Identificar desviacions respecte dels patrons observats i els patrons esperables.
- Reagrupar dades a partir dels primers resultats de l'anàlisi i repetir el procés de verificació i observació dels patrons.

Algunes operacions que es fan en aquest procés d'anàlisi són les següents:

- Construir un índex que sintetitzi les informacions.
- Aplicar un test estadístic per comprovar la significació dels agrupaments de dades.
- Creuar dades per observar la correlació entre variables diferents.

Comentem com es fa manualment aquest tipus d'anàlisi a partir de les dades d'un estudi sobre la gramaticalització de *sisplau*².

Aquesta explicació us ha de servir per comprendre els principis generals de l'anàlisi estadística, per saber quina utilitat té i quan recomanar-la als estudiants que tutoritzeu; però no constitueix un manual abreujat d'estadística.

Si voleu fer recerca amb anàlisi estadística és convenient que abans us formeu fent algun curs específic. Si treballeu en un institut i heu de tutoritzar un treball de recerca de batxillerat, és recomanable buscar la col·laboració dels professors de matemàtiques i o d'altres especialitats similars.

1. Construir un índex que sintetitzi les informacions

Consisteix a **agrupar** o **reagrupar** les dades que es poden relacionar amb un mateix component o dimensió. Ens permet atorgar un valor numèric únic a les dades d'una dimensió o component específic.

Per fer-ho podem seguir els passos següents:

1. Representar la informació en una taula
2. Sumar els indicadors de la mateixa dimensió o component
3. Calcular la mitjana
4. Definir l'índex

² Alturo, Núria i Mariana Chodorowska-Pilch (2009): "La gramaticalització de *sisplau*". *Els Marges, Els Marges. Revista de llengua i literatura*, 88: 15-37.

[<http://www.raco.cat/index.php/Marges/article/viewFile/142682/194237>]

Avantatges:

- Ens permet reagrupar al màxim les dades relatives a una dimensió o un component.
- Les decisions sobre els reagrupaments ens poden ajudar a revisar i afinar les hipòtesis i a millorar el model d'anàlisi.
- Aporta conclusions rellevants de manera simple.

Repte:

Trobar l'índex pertinent.

Inconvenients:

- La mateixa simplicitat de la mesura pot fer que es tendeixi a fer-ne un ús abusiu.
- No sempre es pot calcular un índex global per a cadascuna de les dimensions. En aquest cas, cal resignar-se a treballar amb els percentatges i fixar-se en cadascun dels elements.
- Calen altres mesures addicionals per poder afirmar que les diferències entre els índexs són significatives (tests que mesurin la significació de les dades estadístiques)

Exemple:

Pregunta inicial: "La forma *sisplau* és una forma gramaticalitzada?"

Hipòtesi principal: La forma *sisplau* del català contemporani és una forma gramaticalitzada.

Hipòtesi complementària: Diacrònicament es perd el requisit de concordança entre la persona lògica del destinatari i la persona gramatical del complement datiu.

En el model d'anàlisi el component **concordança** forma part de la dimensió **canvis formals** del concepte **gramaticalització**.

Informacion observades:

281 ocurrencies de formes de *si+DATIU+plau*, de les quals 105 del segle XIII al 1980 (totes amb concordança), i 176 de 1990 a 2007 (86 sense concordança, 61 amb concordança, i 29 casos no pertinents per a l'anàlisi –amb 2 persona del plural, "si us plau a vosaltres").

Anàlisi estadística de la hipòtesi complementària: construcció d'un índex de concordança de les dades de 1990-2007

1r pas: representar la informació en una taula

Es pot utilitzar una taula de contingència (o tabulació creuada) que ens permeti representar la combinació de variables que tenim en compte. Per exemple:

Forma (1990-2007)	No concordança	Concordança
Si els plau	0	3
Si et plau	3	23
Si li plau	0	3
Si us plau	25	15
Sisplau	58	17

Taula 1. Concordança. Dades 1990-2007

Noteu que hem posat les variants de **si+DATIU+plau** en l'eix horitzontal de la taula de contingència, mentre que en l'eix vertical hem posat les variants del component que volem analitzar estadísticament: la **concordança**.

2n pas: sumar els indicadors de la mateixa dimensió o component

No concordança: $0+3+0+25+58 = 86$

Concordança: $3+23+3+15+17 = 61$

3r pas: calcular la mitjana

No concordança: $86 \text{ ocurrencies} / 5 \text{ variants de si+DATIU+plau} = 17,2$

Concordança: $61 \text{ ocurrencies} / 5 \text{ variants de si+DATIU+plau} = 12,2$

4t pas: definir l'índex

Índex de concordança de les dades de 1990-2007:

- Concordança: 12,2
- No concordança: 17,2

Índex de concordança de les dades del segle XIII a 1980:

Mitjana: 105 ocurrencies / 5 variants de si+DATIU+plau = 21

Índexs de concordança del conjunt de dades observades:

Índex de concordança	s. XIII a 1980	1990-2007
Concordança	21	12,2
No concordança	0	17,2

Taula 2. Índexs de concordança

2. Aplicar un test estadístic per comprovar la significació dels agrupaments de dades.

La significació dels agrupaments de dades es pot mesurar estadísticament amb proves com la csi quadrada (χ^2).

Qualsevol programa d'anàlisi estadística calcula automàticament la csi quadrada, però depèn de l'investigador fer els agrupaments de les dades observades.

Vegem com es podria aplicar aquest test a l'anàlisi de les formes de *sisplau*. Per fer aquest test de significació estadística cal agrupar les dades que tenen valors baixos i calcular dos valors: la csi quadrada (χ^2) i el grau de llibertat (Df). Després cal comprovar la significació d'aquests valors en una taula predefinida de distribució de χ^2 , que podeu trobar a internet o en qualsevol manual bàsic d'estadística.

1r pas: agrupar dades de manera que hi hagi un mínim de 5 ocurrencies en cada cel·la

Forma	No concordança	Concordança
Si els plau	0	3
Si et plau	3	23
Si li plau	0	3
Si us plau	25	15
Sisplau	58	17

Forma	No concordança	Concordança
Si els/li plau	0	6
Si et plau	3	23
Si us plau	25	15
Sisplau	58	17

2n pas: calcular els totals de cada columna i cada fila

Forma	No concordança	Concordança	TOTAL
Si us plau	25	15	40
Sisplau	58	17	75
TOTAL	83	32	115

Taula 3. Valors totals

3r pas: calcular el valor esperable de cada cel·la

Valor esperable = (Total de la fila / Total absolut) x Total columna

No concordança (si us plau): $(40 / 115) \times 83 = 0,35 \times 83 = 29,05$ (**29**)

No concordança (sisplau): $(75 / 115) \times 83 = 0,65 \times 83 = 53,95$ (**54**)

Concordança (si us plau): $(40 / 115) \times 32 = 0,35 \times 32 = 11,2$ (**11**)

Concordança (sisplau): $(75 / 115) \times 32 = 0,65 \times 32 = 20,8$ (**21**)

Forma	No concordança	Concordança	TOTAL
Si us plau	25 (29)	15 (11)	40
Sisplau	58 (54)	17 (21)	75
TOTAL	83	32	115

Taula 3. Valors totals i valors esperables

4t pas: calcular el valor de la χ^2

$$\chi^2 = \Sigma [(O-E)^2 / E]$$

O = dades observades, E = dades esperades

Cal restar la quantitat més baixa a la més alta, en l'ordre que sigui.

Si apliquem aquesta fórmula al càlcul del valor de la de la Taula 3 obtenim el valor 3,383:

$$\chi^2 = [(29-25)^2 / 29] + [(15-11)^2 / 11] + [(58-54)^2 / 54] + [(21-17)^2 / 21] \\ = 0,872 + 1,454 + 0,296 + 0,761 = \mathbf{3,383}$$

5è pas: calcular el grau de llibertat

$$\text{Grau de llibertat (Df)}^3 = (\text{número de files} - 1) \times (\text{número de columnes} - 1)$$

Si apliquem aquesta fórmula al càlcul del grau de llibertat de la Taula 3 obtenim el valor 1:

$$\mathbf{Df} = (2-1) \times (2-1) = 1 \times 1 = 1$$

6è pas: comprovar la significació del resultat en una taula de distribució de χ^2

La combinació dels valors de la csi quadrada (χ^2) i del grau de llibertat (**Df**) permet obtenir el valor de probabilitat (**P**), que és el que ens diu si les dades que estem analitzant tenen significació estadística.

Podeu trobar una taula de distribució de en aquest enllaç:

<http://sites.stat.psu.edu/~mga/401/tables/Chi-square-table.pdf>

En l'exemple que estem comentant, hem de buscar el lloc de χ^2 en la fila del grau de llibertat 1.

Com veiem a la taula següent, el valor P corresponent als valors $\chi^2 = 3,383$ i $Df = 1$ es troba prop de 0.05. Atès que la significació òptima és $P = 0.05$, podem considerar que **les dades que estem analitzant són significatives estadísticament.**

³ Df: de l'anglès *degree of freedom*.

Grau de llibertat (Df)	χ^2										
	1	0.004	0.02	0.06	0.15	0.46	1.07	1.64	2.71	3.84	6.64
2	0.10	0.21	0.45	0.71	1.39	2.41	3.22	4.60	5.99	9.21	13.82
3	0.35	0.58	1.01	1.42	2.37	3.66	4.64	6.25	7.82	11.34	16.27
4	0.71	1.06	1.65	2.20	3.36	4.88	5.99	7.78	9.49	13.28	18.47
5	1.14	1.61	2.34	3.00	4.35	6.06	7.29	9.24	11.07	15.09	20.52
6	1.63	2.20	3.07	3.83	5.35	7.23	8.56	10.64	12.59	16.81	22.46
7	2.17	2.83	3.82	4.67	6.35	8.38	9.80	12.02	14.07	18.48	24.32
8	2.73	3.49	4.59	5.53	7.34	9.52	11.03	13.36	15.51	20.09	26.12
9	3.32	4.17	5.38	6.39	8.34	10.66	12.24	14.68	16.92	21.67	27.88
10	3.94	4.87	6.18	7.27	9.34	11.78	13.44	15.99	18.31	23.21	29.59
Valor P (Probabilitat)	0.95	0.90	0.80	0.70	0.50	0.30	0.20	0.10	0.05	0.01	0.001

Df = 1
 $\chi^2 = 3,383$
 $0.10 > p > 0.05$

Significació òptima

Menys significatiu ← → Més significatiu

Resum del test estadístic de la χ^2

1) Si no hi ha un mínim de 5 ocurrencies per cel·la, agrupar les dades.

2) Calcular els totals (columnes, files i absolut).

3) Calcular el valor esperable de cada cel·la:

$$\text{Valor esperable} = (\text{Total de la fila} / \text{Total absolut}) \times \text{Total columna}$$

4) Calcular el valor de la χ^2

$$\chi^2 = \sum [(O-E)^2 / E]$$

5) Calcular el grau de llibertat (Df)

$$\text{Grau de llibertat} = (\text{número de files} - 1) \times (\text{número de columnes} - 1)$$

6) Comprovar la significació del resultat en una taula de distribució de χ^2 (valor de P)

3. Creuar dades per observar la correlació entre variables diferents

De vegades cal ampliar l'anàlisi per determinar si hi ha relació entre tipus de dades diferents que hem analitzat per separat. Això es pot fer creuant les dades que ja hem analitzat, tal com hem fet mitjançant les taules de contingència següents:

Dades per separat:

CONEIXEMENT DE CATALÀ	Entenen el català %	Saben parlar català %
Zona 1	85	43
Zona 2	92	61
Zona 3	96	73
Zona 4	98	85
Zona 5	100	94

TORNS DE PARLA	En català %	En castellà %
Zona 1	3,62	96,38
Zona 2	7,90	92,10
Zona 3	30,57	60,43
Zona 4	56,15	43,85
Zona 5	97,41	2,59

Dades creuades:

Tabulació creuada	Coneixement de català		Torns de parla		En català	En castellà
	Entén		Sap parlar			
	sí	no	sí	no		
Zona 1	85	15	43	57	3,62	96,38
Zona 2	92	8	61	39	7,90	92,10
Zona 3	96	4	73	27	30,57	60,43
Zona 4	98	2	85	15	56,15	43,85
Zona 5	100	0	94	6	97,41	2,59

Podem crear les dades amb un programa de tractament quantitatiu de dades. Són preferibles els programes de distribució lliure, que no suposen un cost econòmic per a l'estudiant, per exemple els del paquet LibreOffice.

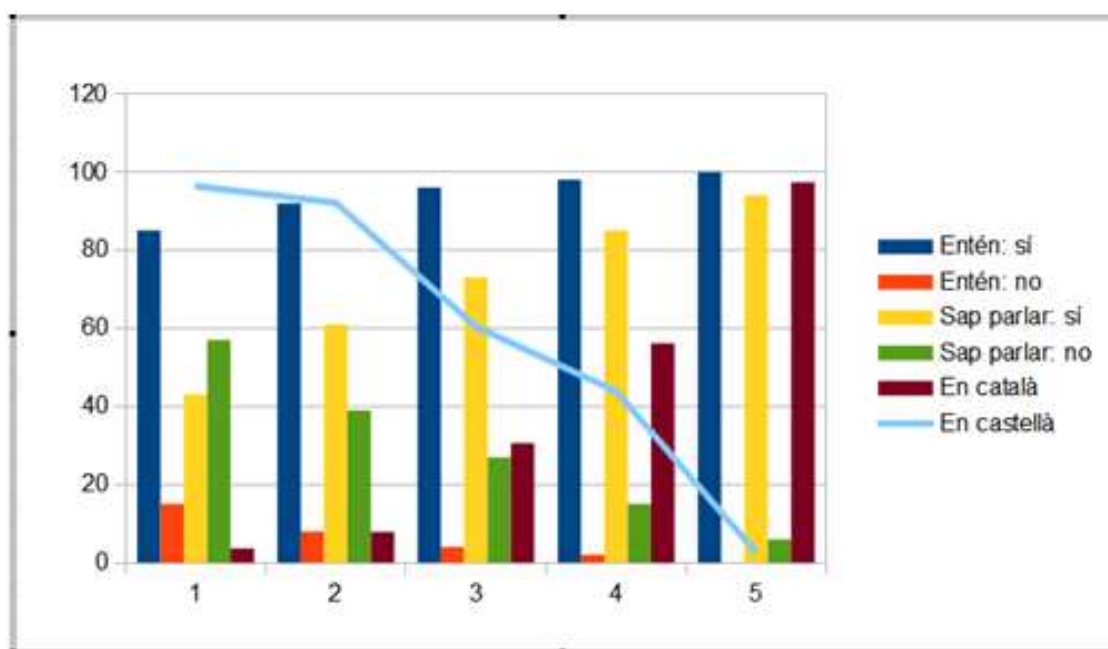

Podeu consultar aquest manual de l'Institut Obert de Catalunya:

Rossell Olivé, M. Antònia (coord.) (2013): *Ofimàtica i procés de la informació*. Barcelona: Institut Obert de Catalunya, Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Disponible a http://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/0252_AFI/AFI_0252_M05/web/html/index.html

El tractament de les dades anteriors amb LibreOffice Calc (full de càlcul) ens permet observar el resultat del creuament de dades. Fixeu-vos que hi ha una correlació entre el fet de **saber parlar català i l'ús del català i el castellà**: com més parlants saben parlar català en una zona, l'ús del català a l'hora del pati és major, i menor l'ús del castellà.

zona	Entén: sí	Entén: no	Sap parlar: sí	Sap parlar: no	En català	En castellà
1	85	15	43	57	3,62	96,38
2	92	8	61	39	7,9	92,1
3	96	4	73	27	30,57	60,43
4	98	2	85	15	56,15	43,85
5	100	0	94	6	97,41	2,59

L'anàlisi del contingut

Els mètodes d'anàlisi del contingut permeten tractar informacions complexes de manera metòdica i en profunditat.

Els objectes de l'anàlisi del contingut poden ser textos i imatges molt diversos: obres literàries, articles periodístics, documents oficials, programes audiovisuals, declaracions polítiques, actes de reunions, informes, etc.

La metodologia consisteix a triar termes que són significatius per al locutor (el parlant, o la persona que escriu), i a analitzar-ne la freqüència i l'articulació. El procediment és estable i sistemàtic, i en ciències socials es fa servir per aprofundir en la comprensió de l'activitat cognitiva del locutor, les significacions socials o polítiques del discurs, o l'ús social de la comunicació. En l'àmbit dels estudis filològics és especialment interessant per a la recerca en pragmàtica, lingüística textual, sociolingüística, psicolingüística, retòrica, crítica textual, recepció literària, etc.

Hi ha recursos computacionals que són útils per automatitzar l'anàlisi del contingut. Per exemple el programa Atlas.Ti, que té una versió de prova en accés lliure que pot ser suficient per als alumnes de batxillerat i en treballs amb poc volum documental.

Hi ha dos tipus de **mètodes principals d'anàlisi del contingut**:

1. Quantitatius

- Tenen un caràcter extensiu (analitzen un gran volum d'informacions succintes).
- Aporten informació sobre la freqüència d'aparició de determinats continguts i les seves correlacions.

2. Qualitatius

- Tenen un caràcter intensiu (analitzen un nombre reduït d'informacions complexes i detallades).
- Aporten informació sobre la presència o l'absència d'unes característiques determinades, o sobre les modalitats d'articulació del discurs.

Hi ha tres **tipus d'anàlisi**: **temàtiques**, **formals** i **estructurals**. Són similars, i les diferències tenen més a veure amb l'èmfasi que es posa en un aspecte particular. A més, es poden combinar en un mateix treball de recerca.

Anàlisi temàtiques

Pretenen posar de manifest les representacions socials o els judicis dels locutors, a partir de l'anàlisi de determinats elements constitutius del discurs.

Mètodes que destaquen:

- L'anàlisi categorial: càlcul de freqüències de dades (especialment temes evocats) agrupades en categories significatives.
- L'anàlisi avaluativa: càlcul de la freqüència i la intensitat dels judicis o avaluacions dels locutors, i també de les connotacions positives o negatives.

Exemple:

Ribas, Montserrat i Lydia Fernández (2007): "Dones, identitat i televisió: la construcció informativa del 8 de març". *Quaderns del CAC*, 25: 81-90.
https://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/quaderns_cac/Q25ribasfdez.pdf

Anàlisi formals

Se centren bàsicament en les formes i l'encadenament del discurs.

Mètodes que destaquen:

- L'anàlisi de l'expressió: anàlisi de la forma del discurs (vocabulari, llargària de les frases, ordre de les paraules, vacil·lacions, correccions, etc.)
- L'anàlisi de l'enunciació: anàlisi del procés discursiu (desenvolupament general, ordre de les seqüències, repeticions, ruptures del ritme, etc.)

Exemple:

Sánchez Cano, Manel i M. José del Rio (1999): "La gestió de la conversa a l'aula de suport". *Suports*, 3, 1: 38-49.

<http://www.raco.cat/index.php/Suports/article/viewFile/101927/141900>

Anàlisis estructurals

Posen l'èmfasi en la manera com es construeixen i s'ordenen els elements del missatge. Miren de posar de manifest els seus aspectes subjacents i implícits.

Mètodes que destaquen:

- L'anàlisi de les concomitàncies: examina les associacions entre temes (que hi hagi concomitàncies denota una certa estructura mental i ideològica, i unes certes preocupacions latents)
- L'anàlisi estructural pròpiament dita: intenta descobrir l'estructura oculta del discurs, els principis que organitzen els elements del discurs, independentment del contingut d'aquests elements.

Exemple:

Cuadrado, Sandra (2002): "Estudi lèxic de la Poesia escènica de Joan Brossa, Anàlisi de les concordances". *Zeitschrift für Katalanistik*, 15: 71-89.

<http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/15/cuadrado.pdf>

Recordeu:

Analitzar dades no és donar dades, sinó reagrupar, sintetitzar, interpretar, validar... Anar de les preguntes al concepte.

Activitat

En relació amb l'etapa d'anàlisi, comenteu les descripcions que fan alguns estudiants de batxillerat de la metodologia d'anàlisi que han seguit en els seus treballs de recerca.

1

Quant a la metodologia, per poder desenvolupar el treball vaig començar fent un rigorós buidatge de totes les plantes, indicacions i les seves localitzacions en el llibre, ja que també, un dels meus objectius era saber si hi havia la possibilitat de fer la reconstrucció del jardí a través de les denotacions indicades, formulant així la meua segona hipòtesi: "És possible reconstruir de forma objectiva el jardí de la casa?"

Per poder desenvolupar el treball vaig fer diverses lectures del llibre, per tal de no passar per alt cap de les citacions que necessitava, i per assegurar que reunia tota la informació possible en relació a les flors que hi apareixen, localitzacions etcètera. Vaig aconseguir que una estudiant de la universitat Pompeu Fabra, Chantal Poch, em proporcionés el guió que havia escrit de la novel·la *Jardí vora el mar*, que va guanyar un dels Premis de Recerca Jove pel treball: "Creació d'un guió a partir d'una novel·la de Rodoreda" l'any 2012. Un cop reunida tota la informació vaig ordenar les plantes per ordre d'abecedari; posteriorment em vaig centrar en aprofundir en les plantes que designaven el jardí de la següent manera: en primer lloc vaig buscar la seva definició al diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans per escollir entre totes les espècies diverses la més adient en relació a l'ambient en el qual es trobava. A partir d'aquí, la resta de la investigació de cada planta la vaig centrar en descriure les seves característiques físiques, la seva utilitat, els requisits ecològics i la localització del seu origen. Tan bon punt vaig acabar la recerca, ho vaig organitzar tot de forma que semblés un diccionari de plantes.

2

El mètode que he seguit en l'elaboració del treball és, principalment, la confecció d'aquest amb constància i actitud en tot moment. Primerament, vaig recopilar tota la informació cercada per tancar, el més aviat possible, el marc teòric. Un cop obtinguda tota la informació necessària vaig processar-la i organitzar-la per apartats. Seguidament la vaig redactar. Un cop enllestit el marc teòric, vaig elaborar l'enquesta que, a continuació, amb l'ajut dels tutors de cada aula, vaig repartir als alumnes estrangers matriculats el curs 2013/2014 de l'institut Martí l'Humà. Paral·lelament a aquesta tasca, vaig participar i col·laborar a l'aula

d'acollida del centre on vaig estudiar casos d'alumnat immigrant i, fins i tot, vaig poder realitzar una classe a aquests. També vaig entrevistar a diverses persones que em van respondre amb molta amabilitat. Finalment, un cop obtingut tot el treball de camp vaig redactar-lo.

(...)

Com tota tasca a realitzar sempre sorgeixen algunes dificultats i limitacions. I si més no, són aquests detalls els que ens fan adonar que la feina que estem fent és d'un nivell més elevat i que, per tant, és bona. Per començar, vull destacar la dificultosa feina que em va suposar el procés d'elaboració i buidatge d'enquestes. El nombre d'enquestes és elevat (69 enquestes) i, per tant, havia de repartir aquest total i recollir-ho un cop els alumnes l'havien contestat. No em va ser fàcil ja que hi va haver alumnes que el dia que vaig passar l'enquesta no hi eren, o bé, que el tutor o tutora no el tenia en aquelles hores a classe perquè estava a l'aula d'acollida, entre d'altres problemes. Tot i així un cop recollides, el que em va suposar una dificultat bastant notable va ser el buidatge d'aquestes a l'hora de formular gràfics. Havia d'analitzar 17 preguntes d'un total de 69 enquestes, el que suposava, primerament, introduir 1173 respostes a l'ordinador (17 respostes de cada alumne per un total de 69 enquestes) i un cop passades, elaborar gràfics i interpretar-los. La dificultat va ser, potser, pel temps que hi vaig haver d'invertir per aquesta tasca més que pel funcionament del programa. Una altra de les dificultats va ser a l'hora d'analitzar l'expressió escrita i l'expressió oral de cada alumne de l'aula d'acollida. Bàsicament perquè tu et bases en unes activitats "simples" d'un màxim de 5 o 6 dies i d'aquelles has d'extreure'n conclusions. Potser el millor hagués estat fer el seguiment d'una persona durant un curs i observar els canvis, l'aprenentatge i el domini del català en el transcurs d'aquest període de temps, però, evidentment, dur a terme aquest treball era impossible ja que el temps és bastant limitat. I per finalitzar, un dels aspectes que potser em va limitar a l'hora de portar un seguiment més consecutiu del treball de recerca va ser el de no tenir l'hora setmanal de treball ja que els horaris de la tutora no coincidien amb els meus. Malgrat tot, aquest factor no ens va suposar un gran entrebanc ja que tan la meva tutora com altres professors em van cedir hores del seu horari, i n'estic totalment agraïda.

3

En la part pràctica analitzaré i compararé sèries televisives de diferents dècades.

Amb aquest anàlisi i comparació, vull veure quins aspectes importants han canviat en les sèries de la dècada dels 90, amb les sèries d'avui en dia.

Per això, he escollit dues sèries de cada dècada: " Médico de Família " (1995) i " Compañeros " (1998) per la banda de la dècada dels anys 90, i " El Barco " (2011) i " Física o Química " (2008) com a sèries actuals.

Aquesta comparació, ens permetrà veure com ha evolucionat la publicitat subliminal que apareix darrere les escenes de les denominades sèries televisives del nostre país.

(...)

Existeixen 2 tipus de categories en la publicitat subliminal que apareix a les sèries:

Passiu: el producte està present en la escena i en el context, però els personatges no el mencionen ni l'utilitzen. Per tant queda en segon pla. Ex: una caixa de galetes d'una marca determinada sobre una taula.

Actiu: els personatges interactuen amb el producte sense mencionarlo. Aquesta categoria la podem subdividir en dos:

- **Actiu amb menció:** consisteix en que els personatges nombren la marca del producte.

- **Actiu amb al·lusió:** els personatges parlen positivament de les característiques del producte.

4

Per poder treballar aquest tema, vaig fer una tria dels contes que m'havien agradat més i que tenien una vessant humorística. Vaig triar un nombre equitativament igual de contes de cada un dels llibres. A partir d'aquí, vaig començar a analitzar, posant èmfasi en la vessant còmica, els disset contes escollits. Després de l'anàlisi general de l'humor feta mitjançant unes fitxes, vaig començar a buscar similituds i semblances en els contes per tal d'intentar lligar els temes i trobar si hi havia punts en comú al llarg dels seus contes. Acabada l'anàlisi exhaustiva, faltava trobar una hipòtesi que lligués tots els temes, ja que havia trobat contes amb comicitats de tot tipus. Així doncs, vaig arribar a la teoria, bé, hipòtesi, que l'humor en els contes de Jesús Moncada ve donat per l'actitud dels personatges envers la situació que els ha tocat viure. És a dir, la manera com reaccionen o l'actitud que prenen els personatges davant les dificultats de la vida resulten còmiques, perquè en gran part són conductes innocents o forassenyades, tot i que el protagonista i l'autor ens vulguin fer creure (i aquí rau la gràcia del text) que són actituds normals o habituals.

A partir de la hipòtesi assenyalada, es troben altres *subapartats* relacionats amb aquests fets. Per començar, com la situació supera el personatge o personatges protagonistes, com després influeix el punt de vista a partir del qual s'explica la història en el seu desenvolupament i com és decisiva, també, la selecció dels fets que es narren per tal que una història quotidiana passi a resultar una història còmica a ulls del lector. Finalment, també ens podem trobar amb el fet que els personatges moltes vegades es perdin per altres camins a l'hora d'explicar la història, creant una mena de divagació a ulls del lector, que resulta també divertida. Si tots aquests punts els amanim amb la dosi d'ironia que l'escriptor insuflava als seus contes, trobem la recepta de l'humor en la narrativa curta d'aquest gran autor que va ser Jesús Moncada.

La redacció del treball de recerca: perfils d'escriptor

Com a tutors heu de ser conscients de la diversitat d'estils cognitius que podeu trobar en els vostres alumnes. Les diferències poden estar condicionades per la combinació específica de les intel·ligències múltiples⁴ de cada estudiant, per les competències i habilitats que té, per l'experiència..., i afecten la seva manera d'abordar la redacció del treball.

Castelló (2007) té en compte aquesta diversitat a l'hora d'explicar el procés de composició d'un text acadèmic, i proposa una distinció entre quatre perfils d'escriptor diferents:

Bus: Necessita començar a escriure de manera immediata; pot escriure molt sense haver pensat abans apartats o estructura. Quan ha escrit molt, es troba amb la dificultat d'organitzar el que ha escrit de manera estructurada.

Helicòpter: Busca dominar el panorama general abans de començar a escriure. Li resulta molt difícil escriure si abans no té una perspectiva clara del que ha de contenir el seu escrit i com s'organitzarà.

Trencaclosques: Va guardant fragments d'informació que li semblen interessants, fins que arriba el moment d'anar-los ajuntant. S'enfronta a la dificultat d'organitzar aquestes informacions de manera coherent.

Caos: No és regular a l'hora d'afrontar el procés de composició. Pot ser de vegades com qualsevol dels perfils anteriors, i abandona amb facilitat quan veu que no avança.

Consulteu el capítol 2 i l'epíleg del llibre:

Castelló, Montserrat (coord.) (2007)): *Escribir y comunicarse en contextos científicos y académicos. Conocimientos y estrategias*. Barcelona: Graó.

⁴ Howard Garner: teoria de les intel·ligències múltiples.

Cal tenir en compte aquesta diversitat per poder acompanyar de la manera més adequada cada estudiant, cada individualitat, i ho hem de fer guiant i acompanyant la pròpia reflexió de l'estudiant, la seva valoració continuada del procés de treball.

"A mesura que es desenvolupa la recerca, és convenient anar fent una valoració del treball i dels resultats que es van assolint, avaluant la pròpia capacitat d'organització, el temps de què es disposa, la tria de qüestions i l'elecció de variables, la previsió de materials i instal·lacions que s'utilitzaran, la preparació de materials necessaris, la programació de visites, els problemes per portar endavant la recerca, la dinàmica de treball i la cooperació amb els companys i companyes, la relació amb el tutor o tutora, amb les persones enquestades o entrevistades, etc. És a dir, cal valorar la marxa del treball globalment, allò que s'ha fet i allò que resta per fer.

Els resultats d'aquesta revisió són necessaris per completar els apartats de conclusions i recomanacions de l'informe o, si escau, per replantejar les estratègies de treball."

(*Batxillerat. Treball de recerca*. Generalitat de Catalunya, 2016, pàg. 8, <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/guia-es-estudis/guia_batxillerat_tr.pdf>)

La redacció del treball de recerca: convencions

Activitat inicial

1. Feu una llista dels continguts que ha de tenir la presentació escrita d'un treball de recerca.
2. Compareu la vostra llista amb la que es proposa en el fullet informatiu sobre el treball de recerca de batxillerat (2016, Generalitat de Catalunya, pàg. 8). Comenteu les diferències, si n'hi ha.

<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/guies-estudis/guia_batxillerat_tr.pdf>.

La **presentació escrita** i la **presentació oral** del treball de recerca constitueixen la COMUNICACIÓ de la recerca, que cal mantenir diferenciada del PROCÉS de recerca.

És convenient que diferencieu també entre el **procés de redacció** i **l'informe oral o escrit** que presenta l'alumne. La **redacció del treball** és un procés reflexiu que porta l'alumne a millorar la comprensió del procés de recerca que ha fet i a saber triar la millor manera de fer comprendre a d'altres com ha estat aquest procés: des de la pregunta inicial fins a les conclusions. L'**informe** és, en canvi, un producte textual que s'elabora per tal de donar compte del procés de la recerca i dels resultats obtinguts.

Independentment de l'estructura formal concreta que decidim donar a l'informe, la presentació del treball de recerca suposa realitzar les accions següents:

1. Justificar l'interès del treball.
2. Definir el marc teòric i metodològic.
3. Exposar les observacions.
4. Discutir els resultats de l'anàlisi en relació amb la pregunta inicial i les hipòtesis del treball.
5. Redactar l'apartat de conclusions.
6. Citar les fonts.
7. Afegir els annexos (si n'hi ha).

En el procés d'elaboració dels informes escrit i oral del treball convé tenir en compte aquests aspectes:

1. La funcionalitat de les **modalitats del discurs acadèmic**.
2. La **multimodalitat** de la comunicació: text, imatge, àudio, vídeo.
3. La **intertextualitat**: la presència d'altres textos en el text propi, de manera subjacent (intertextualitat) o explícita (referències i citacions).
4. El **caràcter cooperatiu** del treball: l'estudiant mai no està sol del tot; pot comentar amb d'altres persones, i amb el tutor, la forma que va prenent el treball.
5. La **revisió**: la reflexió i valoració constant de la feina que es va fent durant el procés d'elaboració de l'informe.
6. L'**edició**: la preparació de la forma final de la presentació.

1. La funcionalitat de les modalitats del discurs acadèmic

Activitat

1. Demaneu a l'estudiant que esteu tutoritzant que redacti en un sol paràgraf el mateix que vol explicar en l'informe del treball de recerca. El que escriui ha de ser suficient perquè qualsevol que ho llegeixi pugui fer-se una idea del conjunt del treball.
2. Pregunteu-li a quina d'aquestes modalitats d'escriptura acadèmica diria que correspon el paràgraf que ha redactat.
 - **Argumentació**: vol convèncer algú d'alguna cosa.
 - **Explicació**: diu per què va passar una cosa i no una altra.
 - **Descripció**: identifica propietats o qualitats de coses.
 - **Definició**: determina el significat d'una paraula o d'un concepte.

Segons Downes (2006), comprendre bé la funcionalitat d'aquestes modalitats discursives pot ajudar l'estudiant a redactar amb més facilitat i expertesa el seu treball.

Consulteu els seus suggeriments en aquest enllaç:

Downes, Stephen (2006): "How to Write Articles and Essays Quickly and Expertly" <<http://www.downes.ca/post/38526>>

2. La multimodalitat de la comunicació

L'ús de **modes no verbals** (fotografies, esquemes, vídeo, àudio) en la presentació ha de sumar, no restar. Cal fer-ho servir si facilita la comprensió del treball als lectors del text escrit i l'auditori de la presentació oral, però no ha de constituir un objectiu per ell mateix.

En la presentació oral, **l'estil comunicatiu** ha de ser assertiu. Si l'alumne, en general, té un estil comunicatiu no assertiu (passiu o agressiu) el podeu ajudar a modelar un estil més assertiu amb alguna informació bàsica sobre aquests estils comunicatius, i pràctiques de grup en hores de tutoria de grup.

L'estil comunicatiu **assertiu** es caracteritza per ser clar, honest i respectuós amb l'altre i amb un mateix.

Components VERBALS de l'estil comunicatiu assertiu

Temes:

- Temes d'interès per a l'altre.
- Temes d'interès per a ell mateix.

Expressió d'actituds:

- No condescendent amb l'altre.
- Expressions d'afecte positiu.
- Expressió d'emocions pròpies.

Durada:

Més estona, cosa que indica més capacitat per enfrontar-se a les situacions i un nivell baix d'ansietat social.
(però també: l'excés de parla pot indicar ansietat o dificultats per escoltar).

Retroalimentació:

Comentaris intermitents i regulars de la persona que escolta, que indiquen al parlant com està reaccionant l'altra persona (o el grup) al seu discurs. Segons el tema i el propòsit de la conversa, les expressions de retroalimentació poden indicar atenció, comprensió, acceptació de la veritat del que es diu, sorpresa, avorriment, etc.
El parlant assertiu sap modificar les seves verbalitzacions en funció d'aquesta informació.

Preguntes:

S'utilitzen tant per obtenir informació com per mostrar interès pel que està dient l'altra persona.

Expressions habituals:

"He pensat", "M'interessava", "Volia fer", "S'entén bé?", "què us sembla?"

Components NO VERBALS i PARALINGÜÍSTICS de l'estil comunicatiu assertiu

Facial:

Especialment front/celles, ulls/parpelles i part inferior de la cara.

- Expressió tranquil·la.
- Contacte ocular directe.
- Coherent amb el que es vol dir.

Proxèmica:

Posició del cos i de les extremitats, manera de seure, d'estar de peu, de moure's per l'espai.

- Postura erecta (indicant seguretat, fermesa)
- Postura d'acostament, propera (indicant atenció, simpatia, de manera positiva)

Gestos (mans/braços, cap, peus):

La persona assertiva gesticula més que la no assertiva (10% del temps en relació amb el 4% del temps en els no assertius). Els gestos d'una persona assertiva suggereixen desinhibició, franquesa, seguretat en un mateix, espontaneïtat.

Volum:

Ajustat al missatge que es vol transmetre. Massa baix pot indicar inseguretat o por; massa fort pot transmetre agressivitat i prepotència.

To:

Uniforme, ben modulad

Claredat i velocitat:

Prou clar perquè l'interlocutor el pugui entendre sense sobreinterpretar o haver de fixar-se en altres senyals alternatius.

Velocitat adequada al context; ni massa lenta ni massa ràpida.

A diferència de l'estil comunicatiu assertiu, **l'estil passiu** és:

Durada:

Parlar poc.

Retroalimentació i preguntes:

Poca retroalimentació, no fa preguntes relacionades amb l'altra persona.

Expressions lingüístiques:

"Potser", "suposo", "estava pensant si podríem", "et faria res...?", "només", "ehhhh", "val", "bé", "realment no és important", "no hi fa res".

Facial:

- No reflecteix o no s'adapta a les emocions o al que vol transmetre (per exemple, potser està enfadada perquè se li ha donat una ordre injusta, però l'expressió facial expressa amabilitat).
- La cara pot semblar trista, tímida o espantada.
- Mira cap a baix. Evita mirar directament als ulls.

Proxèmica:

Postura enfonsada, espatlles caigudes.

Gestos:

- Sense fermesa, desvalguts.
- Es frega les mans.

Altres:

- Pot evitar totalment la situació.
- Rialles nervioses.

Volum:

Baix, fluix.

To:

Vacil·lant, queixós; pot ser tremolós.

Fluïdesa:

Vacil·lacions i repeticions.

Claredat i velocitat:

Poc clar; massa lent o massa ràpid.

L'estil agressiu és:

Durada:

Menor que en l'estil assertiu.

Retroalimentació i preguntes:

- Poca retroalimentació, no fa preguntes relacionades amb l'altra persona.
- Missatges impersonals i deshonestos.

Expressions lingüístiques:

"Hauries de", "fes", "deus estar de broma", "vigila", "si no ho fas", "no saps...", "malament".

Facial:

Expressió de cara enfadada.

Mirada fixa, desafiant.

Proxèmica:

Postura corporal tensa, intimidatòria.

Actitud d'enfrontament.

Gestos:

Amenaçadors, exagerats.

Volum:

Alt

To:

Ferm. Desafiant.

Fluïdesa:

Parla fluïda.

Claredat i velocitat:

Clar. Ràpid.

3. La intertextualitat

El concepte d'intertextualitat es refereix al caràcter de continuïtat de les formes discursives, que són mai absolutament autònomes ni absolutament noves. En relació amb el treball de recerca de batxillerat ens hi referim en relació amb la forma en què apareixen altres textos en l'informe del treball de recerca.

Els estudiants primerencs tendeixen a copiar literalment la informació que els sembla rellevant. Si el procés de recerca ha estat correcte i hi ha hagut una reflexió atenta sobre el model d'anàlisi i les etapes d'observació i anàlisi és possible que això no passi tant. Tanmateix, com a tutors, heu de motivar que l'estudiant expliqui amb les seves pròpies paraules el que diuen altres autors, i com ho relaciona amb les seves pròpies observacions.

Comentar treballs previs:

A l'hora de comentar treballs previs cal ser respectuós, sense deixar de ser crític. Fixeu-vos en el que diu Ramon i Cajal sobre la manera de comentar els treballs d'altres investigadors:

"Al consignar los antecedentes históricos, nos vemos obligados con frecuencia a formular juicios acerca del alcance de la obra ajena. Excusado es advertir que, en tales apreciaciones, debemos conducirnos no sólo con imparcialidad, sino haciendo gala de exquisita cortesía y de formas agradables y casi aduladoras. Indulgentes con las equivocaciones del servicio, seremos respetuosos y modestos ante los *lapsus* de los grandes prestigios científicos. Temamos siempre que nuestras observaciones representen ligerezas de la impaciencia o espejismo del entusiasmo juvenil. Antes, pues, de resolernos a repudiar un hecho o una interpretación comúnmente admitidos, reflexionemos maduramente."

(Santiago Ramon i Cajal,
http://cvc.cervantes.es/ciencia/cajal/cajal_reglas/capitulo_08.htm)

Com comentar errors d'observació

- No atribuir l'error a la ignorància de l'autor, sinó a raons objectives: la imperfecció de la tècnica usada, les característiques del model teòric, l'ús de material insuficient o poc adequat, etc.
- Valorar els aspectes positius del treball: aportacions originals, claredat en l'exposició de les dades, etc.

Com comentar errors teòrics

- Si, per exemple, la hipòtesi és arbitrària, sense cap base fonamentada, podem dir que caldria haver tingut en compte tal fet i tal altre, que la contradiuen, però que és interessant i mereix discussió.
- Si és excessivament trivial, és preferible no comentar-la, i citar només les observacions exactes (si n'hi ha) i altres mèrits que pugui tenir el treball.

Formes de citació:

- No integrades: entre parèntesis
- Integrades: en el text

NO INTEGRADAS

Fuente. La primera función es atribuir una proposición a otro *autor*. La proposición debe ser una afirmación de lo que es conocido como verdad, tales como hechos o resultados de investigación o ideas atribuidas a otro autor. La citación cumple con la función de apelar a una autoridad académica, e indica de dónde vienen las ideas o los resultados. Por ejemplo: «Los aspectos fonológicos estudiados, tal como conciencia de la rima (Bryant y Bardley, 1998), conciencia segmental (Morais, 1994), analogía (Goswani, 1998)...».

Identificación. Identifica un *agente* en la oración que refiere. Por ejemplo: «El modelo de simulación ha sido desarrollado para incorporar todos los rasgos importantes de... (Potts, 1980)». En lugar de decir «Potts ha desarrollado...» o de decir «El modelo de simulación desarrollado por Potts (1989)...». El escritor prefiere focalizar la atención sobre la información, diferenciando entre autor e información más prominente en la cita.

Referencia. Este tipo de cita está generalmente señalada por la inclusión de la directiva de «mirar» o «ver»: «El tradicional concepto de cooperación en la conversación (de Grice, 1975) puede recuperarse para...».

Origen. Indica el origen del concepto o producto: «La función ideacional (Halliday, 1994)».

INTEGRADAS

Controladas por el verbo. El acto de cita, cuando es agente, está controlado por el verbo, en voz activa o en voz pasiva: «D. Olson (1985) *define* el conocimiento letrado como...» o «En su *Filosofía del lenguaje natural*, Austin (1962) *diferencia* entre significado de las expresiones y fuerza ilocucionaria».

Nominalizadas. La cita es una frase nominal o parte de una frase nominal. La distinción es básicamente gramatical, pero también puede implicar una proceso de objetivación propio de la nominalización, cuando una frase nominal significa un texto más que un agente humano: «El precio típico de la demanda para los productos en Canadá, como lo muestra Scout (1987)...», «El trabajo de Olson (1985) demuestra que la variación...», «En su *Filosofía del lenguaje natural*, Austin (1962) *diferencia* entre significado de las expresiones y fuerza ilocucionaria».

No citación. Cuando el escrito no da ningún nombre de referencia porque ya ha sido mencionado: «El "clásico" concepto sobre el complejo de Edipo de Freud, se puede aplicar...».

Anna Teberosky (2009): "El texto académico". Dins Castelló (coord.), cap. 1, pàg. 43.

Referències bibliogràfiques:

A l'hora de fer constar les referències de la bibliografia consultada cal tenir en compte:

- La distinció entre fonts primàries (objecte d'anàlisi) i fonts secundàries (bibliografia de consulta).
- L'ordre de presentació de les referències.
- Les convencions bibliogràfiques.

Un exemple de separació explícita de les **fonts primàries** i les **secundàries**:

Alturo, Núria (2001): "La terminologia lingüística en les gramàtiques catalanes del 1891 al 1933: el temps i l'aspecte", *Zeitschrift für Katalanistik*, 14: 62-97. <http://www.romanistik.uni-freiburg.de/pusch/zfk/14/06_Alturo.pdf>

6 Bibliografia

6.1 Gramàtiques revisades

- Bardina, Joan (1907): *Gramàtica pedagògica de la llengua catalana*, Curs superior. Barcelona: Fidèl Giró.
- Fabra, Pompeyo (1891): *Ensayo de gramàtica de catalán moderno*, Barcelona: L'Avenç de Massó i Casas. Facsímil editat per Sebastià Bonet, juntament amb Fabra (1898), Barcelona: Altafulla (1993).
- Fabra, Pompeu. (1898): *Contribució a la gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: Tipografia L'Avenç. Facsímil editat per Sebastià Bonet, juntament amb Fabra (1891), Barcelona: Altafulla (1993).
- Fabra, Pompeyo (1912): *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: Tipografia L'Avenç Massó, Casas & C^a.
- Fabra, Pompeu (1918a [1a edició]) / (1933 [7a edició]): *Gramàtica catalana*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Fabra, Pompeu (1918b [4a edició: 1931]): *Gramàtica catalana. Curs mitjà*, Barcelona: Editorial Pedagògica.
- Fabra, Pompeu (1929): *Compendio de gramàtica catalana*, Barcelona: Librería Catalonia.

(etc.)

6.2 Altres referències bibliogràfiques

- Alturo, Núria (1997): *La semàntica verbal del català: la representació dels esdeveniments*, Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.
- Alturo, Núria (2000): «El tractament del significat dels temps verbals en l'obra de Pompeu Fabra», dins: Ginebra, Jordi / Martínez Gili, Raül-David / Pradilla, Miquel Àngel (eds.): *La lingüística de Pompeu Fabra*, Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Vol. 2, 9-19.
- Badia, Antoni M. (1962): *Gramàtica catalana*, Madrid: Gredos.
- Badia, Antoni M. (1994): *Gramàtica de la llengua catalana*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Badia, Antoni M. (1995): «El lingüista», *Catàleg de l'exposició 'Artur Martorell. Un educador del nostre temps'*, Barcelona: Generalitat de Catalunya. 84-89.
- Batlle, Mar (2000): «Pompeu Fabra i la denominació dels temps compostos en català», dins: Ginebra, Jordi / Martínez Gili, Raül-David / Pradilla, Miquel Àngel (eds.): *La lingüística de Pompeu Fabra*, Alacant: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Vol. 2, 33-47.

(etc.)

L'**ordre** de presentació de les referències és generalment alfabètic, a partir del primer cognom de l'autor.

Pel que fa a les **convencions bibliogràfiques**, no hi ha un únic model de presentació. Hi ha diferències entre disciplines i també entre àmbits de presentació dels treballs. Revistes diferents, per exemple, segueixen convencions diferents. És recomanable que aconselleu a l'estudiant de fer servir les convencions més habituals en les revistes que publiquen treballs de la mateixa orientació que el treball que ell ha fet. Siguin quines siguin les convencions que adopti, les ha d'aplicar, això sí, **de manera coherent i uniforme**.

Alguns models són, per exemple:

Critèria. Espai web de correcció de l'IEC

<http://criteria.espais.iec.cat/>

Caplletra. Revista Internacional de Filologia

http://www.cervantesvirtual.com/portales/caplletra/normes_publicacions/

Els Marges

<http://www.elsmarges.cat/publicar.htm>

Normes d'estil de revistes internacionals de lingüística

https://campusvirtual2.ub.edu/pluginfile.php/1400464/mod_resource/content/1/JournalUnifiedStyleSheet2007.pdf

4. El treball cooperatiu

Qualsevol treball de recerca té un component cooperatiu. En els treballs de recerca de batxillerat, la cooperació en l'elaboració dels informes oral i escrit del treball s'estableix amb el professor tutor en primer lloc, però també amb els companys d'estudis i altres persones (pares, professionals, etc.) que cooperen en l'elaboració del treball, en la revisió de l'informe, i en l'assaig previ a la presentació oral.

Si a més a més es fa un treball en grup (tal com preveu la normativa), la cooperació s'haurà d'establir en termes d'equitat i respecte a la dedicació pròpia i la dels companys, i s'haurà de definir de manera clara i ben estructurada, de manera que sigui possible avaluar cada estudiant del grup de forma independent.

5. La revisió

La revisió de l'informe del treball de recerca s'ha d'entendre com un procés paral·lel a la redacció. No hem de revisar l'informe únicament al final, sinó durant tot el procés.

En el cas de la presentació oral, una bona estratègia de revisió consisteix a fer un assaig de la presentació. Es pot fer a l'aula, en hores de tutoria de grup; o bé l'estudiant pot demanar a un grup de persones de confiança que participin en aquest assaig fora de les hores lectives. Encara que els assistents a l'assaig no siguin professors, les seves impressions poden aportar informació útil per millorar la claredat i la correcció de la presentació.

6. L'edició

Editar l'informe és tenir cura dels aspectes formals de la versió final del treball. Això inclou aspectes del disseny gràfic o audiovisual de la presentació, així com la correcció normativa del text.

Consulteu també:

Recomanacions per a la presentació oral del treball de recerca, d'un professor d'institut:

<https://www.youtube.com/watch?v=dcxKFrorAjc>

Un concurs per a la pràctica de l'oratòria a la secundària i el batxillerat:

Lliga de debat de secundària i batxillerat:

<http://www.vives.org/serveis/lliga-de-debat-universitari/lliga-de-debat-de-secundaria-i-batxillerat/ii-lliga-debat-secundaria-batxillerat/>

Síntesi oral de bons treballs de recerca seleccionats per un institut, per part dels alumnes:

<https://www.youtube.com/watch?v=pofJuh6PNAA>